

Jena ruwimela chonigá osáririgo *El Apocalipsis (Revelación) a San Juan*

Ye ra'íchalika Juani osale. Juánika bilé alué nile makué oká rió napu Esusi 'yuga e'yénale napu «apóstol» anilime nile napu'lige Esusi jena eyénachi. Napu'lige Esusi mukusá, malígisa makué bamí a'kinana (Tabilé 'la machirú aliéniko níligo abé 'ya kéré ma.), Juani osale ye ra'íchali. Napu'lige ta'chó osá ye ra'íchali, Juani eyénale Onorúgame ra'ichálila benírige Onorúgame oyérame ralámuli alé Asia ejperégame we'kaná we'ká riógichi.

A'lige bamí alué Onorúgame oyérame 'we resí nílile alué ralámuli romano gite. Alué ralámulika cha'pile alué Juani 'lige o'tole galírale bajchamia Pátmosi anilichi alé napu rabó ilí nasipa ba'wichí. Gi makué kilómetro we'lí bilena 'lige uché bilena usani kilómetro nile alué rabó.

Napu'lige alé ajtígichi, Onorúgame 'yale wa'lú a'walí napurigá etémala alué napu tabilé 'wesi ralámuli eteme nílige. Bo'né Onorúgame benírale churigá nocha asale jena wijchimoba, 'lige churigá nochamio nujubá rawé.

'Liko a'kinana Juani náule ye ra'íchali alué ralámuli Onorúgame oyérame napu mochí gichao we'ká riógichi alé Asia anilichi.

Napu'lige ye osilí ra'íchaga (leéraga), 'we 'la 'nátaga ra'ichawa, i'sínimi bilé ra'íchali oká 'nátame ju. Babilonia aniáká wa'lú we'ká riógichi aniame kéré, abiénachigó aniame kéré chátiri 'nátili napu nerú jena wijchimoba.

Juani abiena we'ká número osale jena osilichi. A'pili número i'wana ra'íchame kérékuru. Alué número gichao ka 'la sébali ruwime kérékuru. Alué número naó ka suwábaga gawichí ruwime kérékuru. Alué número makué oká ka napurigá makué oká «apóstol» ruwime kérékuru, o makué oká chojkégame israelita neraga ruwime kérékuru. Alué número oká ka, oká testigo ruwime kérékuru.

Ye ra'íchalika 'ma guwichí osirúgime ju, jena osilichi aníguru churigáriga nimio nujubá rawé re'pá rewagachi. 'We 'la oyérilia ka ye ra'íchali, rekó resí nilia, mochíriga ramué abiénachigo Onorúgame 'nata mochírukuru.

Ye Ju Alué Apeli Napu Osale Juani Ruigá Churigá Nimio Jena Wijchimoba Njubá Rawé

1 *Kuira suwábaga 'emi ralámuli Onorúgame oyérame.*
Ne ju Juani. Osá ne ye bilé ra'íchali. Onorúgame júlale bilé santo ánjeli ruyéniliga ne'chí chu'simio Esukristo napu'lige uché siné nawá jena wijchimoba. ²Jena osá ne ruigá suwábaga napu eté ne 'lige suwábaga napu aké ne chukimeo pe 'wemi.

³Ralámuli ye osilí leérame ka napurigá gepúmala uché jaré ralámuli, alueka 'we 'la semáriga narémala Onorúgame nila a'walí, 'lige alué ralámuli gepume 'we 'la e'wasa abiena 'we 'la semáriga narémala Onorúgame nila a'walí. 'Ma pe 'wemi sebámala alué raweli napu alarigá ikimeli ju napurigá ruwí ye ra'íchali.

**Jena ruwimela Juani oséligo
alué Esukristo oyérame gichao
we'ká riógichi mochígame**

⁴Ne Juani oséguru 'emi ralámuli Esukristo oyérame gichao we'ká riógichi mochígame alé Asia anilichi we'kanami riógame. Neka najkíguru napurigá Onorúgame 'we 'la gu'írimala 'emi napurigá 'emi ralámuli tabilé we'ká chátiri 'nátili 'nátaga nokísamala. Neka

najkíguru napurigá Onorúgame 'we 'la gu'írimala 'emi, alué Onorúgame napu jipe Onorúgame ju, 'lige napu nabí ajtile asíriga 'yasi, 'lige napu nawámili ju. Abiena najkí ne napurigá alué gichao alawégame^a 'we 'la gu'írimala 'emi, alué alawá napu alé o'wemi jaí napu ajtí Onorúgame. ⁵Abiena najkí ne napurigá 'we 'la semáriga gu'íriwa 'emi alué Esukrístote napu 'la o'wé ruwime ju napu etele, alué napu pe kulí bilé ju napu ajana mukusá, alué napu nuleme ju jipe suwábaga alué e'wélala selígame napu ekí mochí jena wijchimoba, alué Esukristo napu asíriga na'temaka galeme ju ramué, napu mukule bilena gulusichi pe ramué buyánaga chátiri bowechi i'nárigichi. ⁶Lige alué Esukrístote wanápurigame niru ramué napurigá nochawa napu Onorúgame nulá, alué Onorúgame Esukristo O'nola. 'We 'la semáriga ra'ichasa 'la kápá suwábaga ralámuli alué Onorúgame olagá, 'lige Onorúgame senibí 'emi nulesa 'la kápá. Alarigá nisa 'la kápá.

⁷'We 'la 'nátaga mochiwa.

Esukristo bilé rawé uché
nawámala bilena nolichi
'lige suwábaga ralámuli etémala

a 1:4 «Gichao» ruwime ju «'la sébali». «Gichao alawégame» pe ruwime ju «Onorúgame Alawala», napu 'we 'la sébali ju.

napu ekí ejperé jena
 wijchimoba,
 'lige suwábaga ralámuli napu ekí
 najkile
 napurigá alué Esusi me'liboa,
 napu tabilé galele Esukristo,
 suwábaga alué ralámuli abiena
 etémalachigó.
 Suwábaga ralámuli we'kaná
 ejperégame jena wijchimoba,
 rekó jaré se'winátiri ra'íchame
 ke,
 suwábaga 'ma nalámala
 machigá 'ma sebio raweli
 gastigo narékime.
 Alarigá nímalaabá.

⁸Onorúgame wa'lú a'walí nígame
 ju napu asírige 'yasi ajtígume ju
 'lige napu jipe abiena ajtí, 'lige napu
 nabí asimeli ju, regá aní:

—Ne júkuru napu gawí newale
 'lige i'libeko 'ma suwibasa ye gawí
 abiena bijí abichilubi bejtélamala
 ne. Ne júkuru suwábaga 'emi
 nuleme.

**Jena ruwimela napu Juani etele
 napu'lige rewírale Esukristo
 alé Pátmosi rewégichi**

⁹Ne Juani napu abiena
 Onorúgame oyérame júchigó
 napurigá 'emi, ne 'we resí nilia
 ajtí, a'chigóriga napurigá resí
 nilia mochí 'emi, gawéliga etelia
 ne 'lige chibi anilía ne Esusi
 oyérame kóriká, ne napu 'emi
 'yuga nóchame ju Onorúgame
 nochálilachi jena wijchimoba
 napurigá nulá Onorúgame, neka
 jena a'páruturu Pátmosi rewégichi
 napu ju rabó nasipa ba'wichí

napu ilí wa'lú ba'wí Meriteráneo
 rewégame napurigá resí nilia
 asimela ne tabilé gayéniga ku
 bajunía, napurigá 'ma tabilé
 aminabi benírige einámala ne
 Onorúgame nila ra'íchali, 'lige
 napurigá 'ma tabilé aminabi
 benírige einámala ne tachiri gite
 nawáligo Esusi jena wijchimoba.
¹⁰Bilé rawé resíbilichi, Onorúgame
 bo'né a'walila 'yáturu ne'chí
 napurigá ne we'ká tábiri etémala
 napu tabilé 'wesi etiá ralámuli,
 'lige bilé ra'íchali akéturu ne
 guwánaka 'we a'wágame 'lige 'we
 'la ma'chígime,^{b 11} regá anime:
 —Bilena apélichí osibóaká napu
 ekí tábiri etémala mué, 'lige
 náolawaká napu osimela mué alué
 Onorúgame oyérame ralámuli
 napu mochí gicháomana we'ká
 riógachi alé Asia anilime gawí
 bo'ígichi mochígume napu ju bilena
 chojkégame Ebeso anilichi we'ká
 riógichi mochígume, 'lige uché
 bilena chojkégame Esmirna anilichi
 we'ká riógichi mochígume, 'lige
 uché bilena chojkégame Pérgamo
 anilichi we'ká riógichi mochígume,
 'lige uché bilena chojkégame Tiatira
 anilichi we'ká riógichi mochígume,
 'lige uché bilena chojkégame Sárissi
 anilichi we'ká riógichi mochígume,
 'lige uché bilena chojkégame
 Pilarélpia anilichi we'ká riógichi
 mochígume, 'lige alué uché bilena
 chojkégamechigó napu Laorisea
 anilichi we'ká riógichi mochígume
 ju.
¹²'Lige neka gu'liga e'néturu
 machináliga chieri iligá aníá ra'icha,

b 1:10 Yolí ra'íchaga napurigá «trompeta» ra'íchale alué rió.

'lige etéturu ne gichao tábiri 'órote newárigime napu kantelabro anilime ju, gichao gantela jawálime a'pílipi kantelábrochi. ¹³'Lige alé nasipa alué gichao kantelábrochi iligéturu bilé rió we'lí o'páchigime, 'lige 'órote newárigime síbala rekágame kéturu sulachipo. ¹⁴'Lige asrígá rojsákame gupégame kéturu napuyeri no'sá 'lige napurigá gepá, 'lige busílaka napurigá na'í rajame alieri kéturu, ¹⁵ralálaká asrígá sejtákame kéturu napuyeri jiero rajtabáchirigame. 'Lige ra'ichálilaka napurigá ba'wí wa'lú bakochi ename alieri anime kéturu. ¹⁶'Lige wajtoná sekachí gichao so'pilí o'ká iligéturu. 'Lige chu'chí bilé siparina i'kiga iligéturu, 'lige banalaka napuyeri rayénali napu'lige 'we a'wágame rayena, 'we ra'ósagame alieri kéturu.

¹⁷Napu'lige alué etesa 'ma bo'ífbaturu ne alé a'bé alué rió ilígichi 'ma rekúpaga, napurigá 'ma mukúgame neraga bo'ífbaturu ne alé a'bé. 'Lige alué rió wajtoná sekálate ne'chí nocháturu, 'lige anéturu ne'chí:

—Tase majawa. Neka júkuru bajchá ajtígágame 'lige tajsiné we'kámili ju ne 'lige nabí asimela ne. ^c ¹⁸Ne napu ajagá ajtime ju senibí, mukugéturu ne, jípeko kúchigo 'la ajagá ajtí ne 'lige tabilé siné mukumeli ju ne. 'Lige alué a'wépala ni ne alé yochi i'púlime napu bi'tí suwígágame, 'lige ne bo'né 'la buinámala alué ralámuli suwígágame, pe aba alé a'rémala ne

'ma alé a'rénilisaká. ¹⁹Mué Juani, 'la osibóaká napu ekí tábiri eté mué alarigá ko jipe, 'lige alarigá nimio i'libeko. ²⁰Mué bo'neka tabilé machimela tachiri ruwime ka alué gichao so'pilí napu eté mué jena ne sekálachi wajtoná mochígágame, 'lige tachiri ruwime ka alué gichao gantela jawala, alekeri 'la ruwimé ne tachiri ruwime ka: Alué gichao so'pilika ruwime kéré alué santo ánjeli napu repume ju alué gicháomana we'ká riógichi mochígágame ralámuli Onorúgame oyérame. 'Lige alué gichao kantelabro 'órote newárigime, alueka ruwime kéré Onorúgame oyérame gichao we'ká riógichi mochígágame alé Asia anilichi.

Jena ruwimela Juani ruwíligo napu anéligo Esukristo alué ralámuli Onorúgame oyérame alé we'ká riógichi Ebésochi epperégame

2 > Mué Juani, osibóaká napu ne ruwimela napurigá alué santo ánjeli o'tomela alué osilí alué ralámuli 'yamia alué bilena chojkégame ralámuli Onorúgame oyérame alé Ebeso epperégame alé we'ká riógichi. Regá anime osibóaká: «Alué napu gichao so'pilí o'ká ilí wajtoná sekachí napu eyena alé nasipa napu ja alué gichao gantela jawala 'órote newárigime, regá aní: ²Neka 'la machí 'we 'la semáriga gu'írame ka 'emi uché jaré ralámuli, 'lige tabilé guwana rujsúpua 'emi 'lige tabilé eliwa 'emi napurigá chátiri 'nátili ruyewa 'emi, 'lige mochíkuru

c 1:17 Onorúgameka tajsiné o'wísale, nabí asálekuru, 'lige abiena nabí asimeli ju. Tabilé siné mukumeli ju.

jaré ralámuli Esukrístote 'yárimé korime nóchali napurigá nulame nímala 'lige ruyeme nímala alué ralámuli Onorúgame nila ra'íchali, 'lige 'émika 'we 'la rukeme júkuru machináliga, 'lige machime júkuru 'emi tabilé Esukrístote nulérigime ko alué ralámuli napurigá ruyémala ralámuli Onorúgame nila ra'íchali, yati machime ju 'emi pe 'yégame ko alué ralámuli. ³'Émika 'we resí nilia mochí napugiti 'we gawéliga etélime kame 'emi ne'chí oyérame korigá, 'émika tabiléchigo siné najsina go ne'chí oyeria, iligá 'émika abichilubi beniria mochí Onorúgame nila ra'íchali. ⁴Rekó 'we 'la benirie 'emi Onorúgame nila ra'íchali tabilé najsínaga ne'chí oyeria, abiena ta'mé 'we 'la o'wé e'yéname kéré 'emi napugiti tabilé 'la bijchiá 'la ganíliga e'yéname 'emi. 'Ya napu'lige pe kulí siné o'wínale 'emi ne'chí oyeria 'we 'la semáriga galegá járome kéturu 'emi a'boi, jípeko tabiléchigo aliena 'la semáriga ganíliga járome júkó 'emi. ⁵Ku 'we 'la na'tawa 'nalina, uché ku 'we 'la ganíliga járowa a'boi. Tabilé ku 'we 'la galegá etega járisaká 'emi a'boi 'liko alemi simé ne napu 'emi mochí 'lige 'ma bujémala ne 'emi alué gantela jawala. ⁶Rekó ta'mé 'la galegá etega járome ke 'emi a'boi, 'wéchigo gichime júkó 'emi alué ralámuli napu chátiri 'nátili benírame ju. Alué ralámuli napu nikolaita anilime ju 'we 'la kórime nile rekó bilé rió uché jaré umugí 'yuga okoe tase 'la a'boi upila. Neka tabilé galé alué ralámuli napu'lige alarigá nokachi. ⁷'La tabilé

najkacholo níriká 'la gepúlime júkuru napurigá ané Onorúgame Alawala suwábaga 'emi Onorúgame oyérame alé gicháomana we'ká riógichi ejperégame. Bilé rió 'la umérisa riablo na'tálila, alueka 'la 'yámala ne lisensia napurigá go'mela alué rojá rakala, alué rojá napu ilí alé Ereni anilichi.»^d

Jena ruwimela Juani ruwíligo napu anéligo Esukristo alué ralámuli Onorúgame oyérame alé we'ká riógichi Esmírnachi ejperégame

⁸ Jípeko alué uché bilena chojkégame ralámuli Onorúgame oyérame Esmírnachi ejperégame oséwaká napurigá alué santo ánjeli o'tomela alué osilí. Regá anime oséwaká: «Ne napu 'we 'yasi ajtíggame ju 'lige napu abichilubi nabí asimeli ju, ne napu mukugé 'lige napu ku ajana, regá aní ne: ⁹Neka 'la machí aliena resí nilia mochigo 'emi, 'lige tabilé nígame ko 'emi, 'wéchigo 'la 'nátame kéréko 'emi, 'la Onorúgame nélegá. Aminami 'we 'la machí ne 'we gawélimime ko 'emi uché jaré ralámulite napu Onorúgamete wanápurigame korime ju alué napu pe riablo oyérame kéré. ¹⁰Tase majawa 'emi rekó resí oláwili ke 'emi pe 'wemi. Remónisi galírale mo'ámala jaré 'emi, pala a'rera 'emi ne'chí oyeria. Makué rawé resí nilia mochímala 'emi, 'émika abiena tabiléchigo a'réwagó ne'chí oyeria, 'la tabilé a'résaká 'emi ne'chí oyeria rekó galírale mo'árigé 'lige rekó me'liae 'liko

d 2:7 Yeka ruwime kéré alué napu 'la tabilé oyérame ju alué chátiri 'nátili, Onorúgame 'la 'yamio a'walí napurigá 'la senibí asimela rewagachi Onorúgame 'yuga.

'la rewagachi moinámala 'emi ne 'yuga mochímala senibí.^e ¹¹Tabilé najkacholo níriká 'we 'la gepuwa ye ra'íchali napurigá ané Onorúgame Alawala suwábaga 'emi gichao we'ká riógichi mochígame Onorúgame oyérame. Bilé rió 'la umérisa Riablo na'tálila, alué rioka 'la tabilé pápili ju 'légana injiénochi.»

Jena ruwimela Juani ruwíligo napu anéligo Esukristo alué ralámuli Onorúgame oyérame alé we'ká riógichi Pérgamochi ejperégame

¹², Jípeko alué jaré ralámuli Onorúgame oyérame alé Pérgamo rewégichi ejperégame oséwaká napurigá santo ánjeli o'tomela alué osilí alé. Regá anime oséwaká: «Regá aní alué rió napu siparina i'kiga iligé: ¹³Neka 'la machí 'emi ejperego alé napu suwábaga ralámuli cha'pigá ajtí Satanasi, 'emi 'láchigo abichilubi oyera mochíko ne'chí, rekó bilé rió me'liruge ne'chí oyérame kórigá, alué rió Antípasi rewégame. ¹⁴Rekó 'emi 'we 'la oyeria mochige ne'chí, iligá bilena ta'mé 'la nerá ne. Jaré 'emi go'yame kame sa'pá napu kógirime ju alué rejte newárigime tábiri tabilé 'la Onorúgame 'lige abiena jaré 'emi uché jaré umugí 'yuga okome ju tase 'la a'boi upila. A'chigóriga noká 'emi napurigá nokame nile 'ya alué ralámuli israelita. Alué Balaámi ruyele chátiri rejcholi alué Balaki, alué Balaámika anele alué Balaki napurigá julámala

alué umugí moabita napurigá alué israelita rió bayéromala go'achi sa'pá alé napu kógilime nile ajágame alué we'ká tábiri pe rejte newárigime tabilé Onorúgame nulalila nile, 'lige napurigá bayéromala napurigá alué israelita mochígame rió alué umugí moabita 'yuga okómala.^f ¹⁵'Lige jaré 'emi a'chigóriga nokame ju napurigá nokame ju alué ralámuli nikolaita. Alué ralámuli 'we 'la korime ju rekó bilé rió uché jaré umugí 'yuga okoe tase 'la a'boi upila. 'Lige jaré 'emi a'chigóriga nokame júchigó, we'ká umugí 'yuga okome ju, mayega tabilé resítiri ko rekó alanokae. Alarigáká tabilé 'la ju ne níriga. ¹⁶'Liko 'ma mabúwaká alué ralámuli alanokame, ta mabúsaká 'emi 'liko ne bo'né simela alemi alué ralámuli mabumia ne siparínate napu ne i'kiga ilí. ¹⁷'La tabilé najkacholo níriká 'we 'la gepuwa ye ra'íchali napurigá ané Onorúgame Alawala suwábaga 'emi gichao we'ká riógichi ejperégame Onorúgame oyérame. 'Emi napu ekí 'la umeri alué Satanasi na'tálila 'la 'yámala ne alué maná anilime go'ame^g napu ne 'we 'la ajchigá ajtí bilé u'tá rejte 'we 'la gajpóligame tabilé chajótigame 'yámala ne, 'we 'la rojsákame napu chujkú bilé rewá napu tabilé 'wesi machí chieri rewalá ka alué rewá, pe alué napu alué rejte 'yámala ne, pe alueka 'la machimela chieri rewalá ka alué rewá napu alé rejtechí chukú.»

^e 2:10 Yolí ra'íchagaká «van a recibir la corona de la vida», anime chujkú.

^f 2:14 E'nesi Números 25:1-3.

^g 2:17 Alué go'ame maná anilime, Onorúgame 'yale alué go'ame napu'lige simíbale alué ralámuli israelita alé Ejipto mochiga.

**Jena ruwimela regá anime
oséligo Juani alué ralámuli
Tiatira rewégichi ejperégame**

¹⁸ Jípeko alué uché bilena we'ká riógichi ejperégame Tiatira rewégichi ejperégame Onorúgame oyérame oséwaká napurigá alué santo ánjeli o'tomela alué osilí alué ralámuli alé ejperégame. Regá anime oséwaká: «Alué Onorúgame Inolá napu napuyeri na'í buségame ju, 'lige ralálaká napuyeri jiero rajtabáchirigame ju, alué regá aní: ¹⁹Neka asíruga 'la machí asíruga 'la galegá eteme ko 'emi aminá uché jaré ralámuli, 'lige 'la bijhígime ko 'emi napu aní ne. 'Lige 'we 'la machí ne 'we 'la gu'ira mochigo 'emi alué uché jaré ralámuli ne'chí oyérame, 'lige tabilé guwana rujsúpua 'emi ne'chí oyeria, abichilubi oyeria mochiwa 'emi ne'chí, 'lige jípeko abéchigo 'la oyeri mué ne'chí, tase napurigá 'ya bajchá rawé. ²⁰Iligá bilena chojkégame tabilé 'la nirá ne. 'Emi elí alué mukí Jesabeli napurigá anémala alué 'la ne'chí oyérame ralámuli tabilé chéréko rekó bilé rió uché jaré umugí 'yuga okoe tabilé 'la a'boi upila ke. 'Lige aminami ruyeme ju tabilé chéréko go'yae alué go'ame napu kógirigame ju alué tábirite ralámulite newárigime. ²¹Neka asíruga we'ká rawé i'géturu alué mukí napurigá a'rémala alué resítiri 'nátili napurigá ku guwana na'támala, tabiléchigo a'réniligó alué

'nátili. ²²Alekeri neka 'nata napurigá a'wágame nayupámala, napurigá 'we ejeliga bo'imela. Abiena 'nata ne napurigá a'wágame nayupámala alué napu ekí oyérame ju alué Jesabeli na'tálila, tabilé a'résaká oyeria alué Jesabeli na'tálila. ²³Alué napu ekí tabilé a'ré oyeria alué mukí na'tálila, 'ma me'limela ne. Alésíko suwábaga ralámuli napu ekí ne'chí oyérame ju machimela ne, neka 'we 'la machime ju chieri ralámuli tabilé 'la 'nata ajtigó, 'lige chieri 'la semáriga 'nata ajtigó, 'lige ne gastigárimala alué napu ekí tabilé 'la 'nata mochí. ²⁴'Emi ne'chí oyérame alé Tiatira ejperégame napu tabilé oyérame ju alué Jesabeli na'tálila, napu tabilé oyérame ju Satanasi na'tálila, regá ané ne 'emi: Abichilubi 'we 'la oyériwa ne'chí, tabilé guwana rujsuka, ²⁵tabilé a'regá alué 'nátali napu ne 'ya 'emi, napusí ne nawá alemi. ²⁶Apiépiri 'emi 'la umérisa alué Satanasi na'tálila 'lige 'la senibí 'la sébali olagá e'yénasa 'emi napu ne najkí, 'liko ne 'yámala nóchali 'emi napurigá bochígimi jena wijchimoba^h nulame nímala 'emi, ²⁷a'chigóriga napurigá Onorúgame ajchá ne'chí 'lige a'wágame nulámala 'emi 'lige suwábaga napu ekí tabilé e'wá 'ma gajpónaga 'lúmala 'emi wejpisóká napurigá sikolí wejcholate newárigime, ²⁸'lige 'emi 'we 'la neyúrimala ne a'walila gite suwábaga napu 'emi safla ju. ²⁹Tabilé najkacholo níriká 'la gepuwa

h 2:26 Jaré ralámuli mayé pe anime ko ye ra'íchali «bochígimi wijchimoba» anía, pe alué tabilé jurío ralámuli olagá anime ke anligo Juani.

i 2:28 Yolí ra'íchagaká regá anime ju: «Le daré la estrella de la mañana.» «'Yámala ne 'emi alué so'pilí napu be'á be'lí ma'chíname ju.» Ralámuli ka che'lisópili aneme ju, 'lige jaré ralámuli wa'lú so'pilí aneme ju. «So'pilí» aniaká pe «Esukristo» anime kéréle (e'nesi «Apocalipsis» 22:16) alué rió rojsákame mo'égame.

ye ra'íchali napurigá ané Onorúgame Alawala suwábaga 'emi ralámuli Onorúgame oyérame napu gichao we'ká riógichi ejperégame ju.»

Jena ruwimela Juani ruwíligo napu anéligo Esukristo alué ralámuli Onorúgame oyérame alé we'ká riógichi Sárisichi ejperégame

3 › Jípeko alué uché bilena we'ká riógichi ejperégame Sárisi rewégichi ejperégame Onorúgame oyérame, oséwaká napurigá alué santo ánjeli o'tomela alué osilí alué ralámuli alé. Regá anime oséwaká: Alué rojsákame gupégame rió napu 'ma narékame ju alué gichao Onorúgame Alawala 'lige alué gichao so'pilí o'kame wajtoná sekachí, regá aní: «Neka asíriga 'la machí 'we 'la oyéranti kárikó 'emi Onorúgame, tabiléchigo 'la oyérame kéréko. ²'We 'la na'tasi 'emi suwábaga, rekó 'la oyérame ke 'emi Onorúgame, ta'mé 'we wélé 'emi Onorúgame oyérilime, Onorúgame níriga 'ma amulí a're 'emi Onorúgame oyeria. Ku 'we 'la iwériga nokísiwa o'maka 'la nakúriga abichilubi benia Onorúgame nila ra'íchali. ³Napu'lige pe kulí oyeria 'emi ne'chí, 'we 'la oyérame ke 'emi Onorúgame. Tase a'rewa Onorúgame oyeria, iligá ku 'we 'la iwériga nokísiwa 'nalina o'maka. Tabilé 'la 'nátaga mochísaká 'emi, 'liko alemi simela ne 'emi gastigárimia tabilé sainátiriga pe abiéniko neraga. ⁴Abiénachigo jaré 'emi Onorúgame oyérame 'la tabilé chátiri alawégame júkó, 'la bi'wígame, 'la 'we 'la wéléme

Onorúgame oyérilime, 'lige alueka 'la ne 'yuga e'yénamala 'la rojsákame o'páchaga napugiti alueka 'la e'wame kame napu ne najkí. ⁵Apiépiri ralámuli napu ekí 'la umeri alué Satanasi na'tálima, alueka narémala rojsákame o'pacha, 'lige o'pachátamala, 'lige tabilé siné we'kámala ne alué ralámuli rewalá alé apélichí uchuchárigame, alué apeli napu re'pá rewagachi ajtí. 'Lige 'we 'la ruyémala ne, ne O'nola 'lige alué santo ánjeli 'we 'la oyérame ko ne'chí alué ralámuli. ⁶Tabilé najkacholo níriká 'la gepuwa ye ra'íchali napurigá ané Onorúgame Alawala suwábaga 'emi Onorúgame oyérame gicháomana we'ká riógichi ejperégame.»

Jena ruwimela Juani ruwíligo napu anéligo Esukristo alué ralámuli Onorúgame oyérame alé we'ká riógichi Pilarélpachi ejperégame

⁷ › Jípeko alué uché bilena we'ká riógichi ejperégame Pilarélpia rewégichi, Onorúgame oyérame, oséwaká napurigá alué santo ánjeli o'tomela alué osilí alué ralámuli alé. Regá anime oséwaká: «Alué Kristo napu tabilé siné cha 'sile, napu tabilé siné 'yégalí ra'íchame nile, napu ajchárigame ju napurigá wanápamala alué 'la Onorúgame oyérame ralámuli napurigá rewagachi moinámala, alueka tabilé elímala alué ralámuli tabilé oyérame Onorúgame napurigá moinámala rewagachi. ⁸Neka 'we 'la machí 'we 'la oyérame ko 'emi ne'chí 'lige 'we 'la gu'frame ko 'emi uché jaré ralámuli. 'We 'la 'nátaga mochisi, neka i'puga a'rémala alé yochi napu ta'wesi umégame ju

'yeria. 'Lige 'émika rekó 'we u'kabi ke ne'chí oyérame 'lige tabilé nígame ke, abiénachigo 'we 'la oyérame júkó 'emi ne'chí tabilé siné chijúniga rekó chibi anilíe. ⁹Alemi Pilarélpia ejperé jaré ralámuli napu Onorúgamete wanápurigame korime ju napu pe 'yégame kéré, alemi julámala ne alué ralámuli napurigá chojkóbaka jábamala 'we chijúniga machigá 'we 'la na'temao ne 'emi. ¹⁰'Émika senibí 'la e'wame ju napu ne najkí 'we 'la anáchaga rekó chibi anilíe, 'lige 'we 'la anachámala 'emi napu'lige seba raweli 'we resí ikiachi, napu'lige resí ikimeli ju suwábaga ralámuli jena wijchimoba ejperégame, rekó resí ikié tabilé guwana rujsúmalala 'emi Onorúgame oyeria. Ne 'la gu'írimala napurigá 'la anachámala 'emi napurigá 'la tabilé guwana rujsúmalala. ¹¹Pe 'we nawámala ne, 'we 'la 'nátaga mochiwa tabilé a'rigá Onorúgame oyeria, napurigá tabilé 'wesi 'wísimala alué gorona napu a'pili 'emi mo'kókame ju napu semati raweli anime ju. ¹²Apiépiri napu ekí umeri alué Satanasi na'tálila, alueka napurigá alué re'obá o'tónala nímala,^j 'lige alé o'tónachi ujchámala ne Onorúgame rewalá, 'lige aminami ujchámala ne «Nuevo Rusaleni» anime napu aniname kéré Onorúgame nila we'ká riógichi rewalá. Alué Nuevo Rusaleni aniaká anime kéré napu mochímili ju alué 'la Onorúgame oyérame. Alué we'ká riógachiká bo'né Onorúgame re'kibúmalala

'pa rewagáchika. 'Lige aminami ujchámala ne, ne rewalá nuevo alé o'tónachi.^k ¹³Tabilé najkacholo níriká 'we 'la gepuwa ye ra'íchali napu ruyé Onorúgame Alawala alué ralámuli Onorúgame oyérame, gicháomana we'ká riógichi ejperégame.»

Jena ruwimela Juani ruwíligo napu anéligo Esukristo alué ralámuli Onorúgame oyérame alé we'ká riógichi Laoriséachi ejperégame

¹⁴, Jípeko alué uché bilena we'ká riógichi ejperégame Laorisea rewégachi, Onorúgame oyérame, oséwaká napurigá alué santo ánjeli o'tomela alué osilí alé. Regá anime oséwaká: «Ye rió 'we 'la tabilé 'yégame 'lige 'we 'la o'wé ruyame napu etele, napu 'sile ye gawí newá,^l regá aní: ¹⁵Neka 'we 'la machí churigá ko mué na'tálila. Mueka kárékuru bilé go'ame tabilé rajtágame nibilé rulágame. Neka najkiépa napurigá 'we 'la rulágame nímala mué, o 'we rajtágame kómá. ¹⁶Mueka pe napurigá jerólikeme ju, alekeri pe yo'gá pama olá ne mué.^m ¹⁷Alarigá olama olá ne mué napugiti mueka anime kame: Neka 'we 'la nígame ju 'lige 'we 'la oyérame ju ne Onorúgame 'lige tabilé tábiri rokaré. Rekó alanié mué, Onorúgame níriká tabilé 'la sébali 'nátame kéréko mué, 'lige tabilé nígame kéré mué, napurigá tabilé o'páchigime kéré mué, 'lige napurigá tabilé ma'chílime kéré mué. ¹⁸Neka 'la

j 3:12 Ye ra'íchalika anime kéré bilé ralámuli 'la senibí sébali olame ka 'la Onorúgame 'yuga asimeo senibí.

k 3:12 E'nesi «Apocalipsis» 22:4.

l 3:14 'La bijchiá Onorúgame ju alué rió.

m 3:16 Ye ra'íchali ruyá Esukristo pe ne'óchame ke anile alué ralámuli tabilé 'la sébali oyérame Onorúgame.

ruimélabá bilé rejcholi: 'La 'oro rali**bóguru** 'nalina 'la rusurúgame 'la bi'wígame, 'la ronérigame napurigá 'la semáriga bi'wígame nímalá, a'lígeko 'la bijchiá 'la 'we a'lá nígame nímalá mué. 'Lige 'la bi'wígame we'lí o'pacha rali**boa**, 'lige 'la rojsákame, 'lige alué o'pachátawa napurigá tabilé 'yeri einámala mué, 'lige 'la 'yowa busila napurigá 'la ma'chílime nímalá mué. ¹⁹Neka 'we 'la rejcholi ruyeme ju mué napugiti 'we 'la na'temame ne mué, nobi tabilé e'wásaká mué a'wágame wejpisómala ne, alekeri 'we 'la bijchiá 'la oyériwa Onorúgame, 'ma ku a'rewa alué chátiri 'nátili. ²⁰Ne 'ma jena ilíkuru jipe jena yochi ma'chika reporá bajkinalia pachami, 'lige mué 'la i'púsaká yochi 'liko ne yati bajkimela pachami 'lige mué 'yuga go'mela ne. ²¹Apiépiri ralámuli napu 'la umero alué Satanasi na'tálila, alueka 'la lisensia 'yámala ne napurigá ne 'yuga asimela napu ne asimela, a'chigóriga napurigá ne 'ma 'la umero alué Satanasi na'tálila 'lige ne 'la Onorúgame 'yuga así**baturu** alé napu ajtime ju Onorúgame. ²²'La tabilé najkacholo níriká 'la gepúwaká ye ra'ichali napu ruyé Onorúgame alué Onorúgame oyérame gicháomana we'ká riógichi epperégame.»

Jena ruwimela napu Juani etéligé alé 'pa rewagachi

4 Pe aba'lige yati etéturu ne i'púriga ilígame alé 'pa

rewagachi, 'lige akéturu ne ra'ichanti alé rewagáchika 'we a'wágame ra'ichame, 'lige 'we 'la ma'chígame alué ra'ichali napu abé i'bé ra'ichalige, 'lige anié ne'chí olagá:

—Jeka simí ne'chí 'yuga. Ruimé ne churigá nímalá uché siné rawé.

²'Lige Onorúgame bo'né a'walila 'yáturu ne'chí, 'lige etéturu ne bilé sía 'we semátiri napu Onorúgame ajtime ju 'lige bilé rió ajtígéturú alé 'we semátiri síachi napu Onorúgame ajtime ju. ³'Lige alé 'we semátiri síachi ajtígame rió napuyeri rejté rapame kéturu, 'we semátiri rapame, napuyeri alué rejté jaspe anilime 'lige alué kornalina anilime, 'lige alé noligá bo'igéturu bilé benolá chijtúliga 'we siyókame. ⁴'Lige alé nolíbali bilé liá naó sía jágeturuchigó 'we semátiri, 'lige alé síachi mochígeturu e'wélala nulame, rojsákame i'weli o'pacha o'páchigime 'lige órote newárigime gorona mo'kókame kéturu alué e'wélala. ⁵'Lige alé nasipa ajtígame síachika 'we ne'wime kéturu 'lige aminami napurigá trompetaⁿ gusume kéturu 'lige aminami re'ome kéturu, 'lige gichao chojpé rajame jágeturu alé o'wemi neraga napu iligé alué wa'lú sía alé nasipa ilígame. Alué gichao chojpé rajame ka pe alué gichao alawá ruyame kéré. ⁶'Lige abiena iligéturu wa'lú ba'wí asíriga bi'wígame alé o'wemi neraga napu iligé alué wa'lú sía 'we semátiri alé nasipa ilígame.

'Lige alé a'bé napu iligé alué sía nasipa ilígame, alé noligá naó

n 4:5 Alué trompétaka pe bo'á a'wálate newárigime nile. Ebreo ra'ichagaká «shofar» anilime nile.
o 4:5 Alué gichao alawaka pe alué Onorúgame Alawala ruyame kéré.

ajágame uchú kéturu, 'lige bochígimi buségame kéturu, bajchámána 'lige guwánaka. ⁷Bilé napuyeri bilé mawiyá kéturu, 'lige uché bilélaka napuyeri bilé besero kéturu, 'lige uché bilela ajágameka napuyeri ralámuli alieri mo'égame kéturu, 'lige uché bilela ajágameka napuyeri a'wé i'nime alieri kéturu. ⁸'Lige a'pílipi neraga alué ajágame usani a'négame kéturu. 'Lige alué bochígimi buségame a'kué regá anime kéturu:

Mué Onorúgame bi'neli neyúriga Wa'lula ju napu bi'neli neyúriga wa'lú a'walí nígame ju, alué napu 'yasi Onorúgame nile tabilé siné ochérigame, 'lige napu jipe abiena ajtí, 'lige napu nawámili ju.

⁹Napu ekisá alué naó ajágame alarigá anichi, ¹⁰'lige alué bilé liá na naó e'wélala alé nolíga uchúpaturu chojkóbaka wijchí si mo'ega alé nolíga napu ajtigé alué nasipa ajtigame síachi, 'lige alé o'wemi síachi mochíbale alué e'wélala alué gorona, alué bilé liá na naó e'wélala gorónala, 'lige regá anime kéturu:

¹¹Mué ju Wa'lula Onorúgame napu oyérilime niru ramué, 'we 'la júkuru napurigá anewa mué:
«Mué Onorúgame bi'neli neyúriga Wa'lula ju napu bi'neli neyúriga wa'lú a'walí nígame ju, 'lige mué sílekuru suwábaga tábiri newá napu ekí nerú jena wijchimoba

'lige abiena napu ekí nerú 'pa rewagachi.
'We 'ya kulí siné tabilé tábiri i'tele, tabilé i'tele ye gawí, nibilé rayénali, nibilé ajágame, nibilé ralámuli.
Mueka 'we 'yasi asale, 'lige mué 'sile suwábaga tábiri newá.»

**Jena ruwimela Juani ruwíligo
Esukristo su'pánaligo alué apeli kabítigame gichao seyo ujchérigame**

5 'Lige etéturu ne bilé we'lí apeli kabítigame alué alé nasipa síachi ajtigame wajtoná sekálachi bo'ígime. Alué apeli a'naguka osirúgime kéturu, 'lige gichao selá ajkabóligamete na'chuchárigame kéturu napurigá tabilé 'wesi ra'lanámala. ²'Lige bilé santo ánjeli etiáturu ne alué santo ánjeli wa'lula e'wele sináká regá anime:

—¿Chieri 'la 'yárigame ju lisensia Onorúgamete napurigá 'la gojinámala alué gichao selá 'lige napurigá ra'lanámala alué apeli kabítigame?

³'Lige tabilé 'wesi ralámuli aniéturu: «Neka 'la 'yárigame ju lisensia.» Tabilé 'wesi i'tégeturu nibilé rewagachi, nibilé jena wijchimoba, nibilé re'lé we'echi i'tégeturu lisensia 'yárigame Onorúgamete napurigá ra'lanámala alué apeli. ⁴'Lige 'we naláturu ne machisá tabilé 'wesi 'yárigame ko lisensia napurigá ra'lanámala alué apeli kabítigame, 'lige napurigá leéramala. ⁵'Lige bilé alué e'wélala anéturu ne'chí:

—Tase nalápua, alué MawiyáP
anélime napu Jurea anilichi
bejtégame nile, napu wa'lula
selígame rey Rabí rijimala nile,^q
alueka wa'llú a'walí nígame ju
napurigá bujémala alué selá 'lige
ra'llanámala alué apeli kabítigame.

⁶'Lige etéturu ne bilé bo'á
me'lirúgame neraga, alé amoba
síachi chujkúgame etéturu ne, alué
síachi alé nasipa ilígame, alué naó
ajágame uchúkichi nasipa ilígame
sía, alé nasipa ilígame sía napu
mochí alué bilé liá na naó e'wélala.
'Lige alué bo'á gichao a'wégame
kéturu 'lige gichao buségame. Alué
gichao a'wálaka 'lige gichao busí
ruyame kéré alué gichao alawá
Onorúgame Alawala, napu bo'né
Onorúgame júlalige bochígimi napu
echelú ju jena wijchimoba. ⁷'Lige alé
a'bemi simigá, alué bo'á alué apeli
kabítigame cha'píturu, alué apeli
alé nasipa ajtíggame rió sekálachi
bo'ígime apeli, alé wajtoná sekálachi.
⁸'Lige alué bo'á 'ma cha'pisá alué
apeli, alué naó ajágame 'lige alué
bilé liá na naó e'wélala rió^r alé
noligá mochíggame alé o'wemi
uchúpaturu chojkóbaka napu
chujkugé alué bo'á. Suwábaga alué
e'wélala rió 'lige alué naó ajágame
a'pílipi neraga bilé arpa o'kame
kéturu 'lige bejtoli o'kuí molélime
o'kame kéturu 'órote newárigime,
'lige alé bejtólíchi o'kuí ajchággame
kéturu. Alué o'kuíka ruwime nile
alakí ra'íchali ra'íchame nligo

alué Onorúgame oyérame alué
Onorúgame 'yuga ra'icha bamíbalí
tánime nile, 'lige raweli. ⁹'Lige bilé
wiká wikaráturu napu tabilé siné
wikarálige, regá anigá wikaráturu:
Mueka 'la 'yárigame ju lisensia
Onorúgamete
napurigá 'la cha'pimela alué
apeli kabítigame
'lige napurigá gojinámala alué
selá
napu na'chuchárigame ju alué
apeli,
napugiti mueka me'lirúgame
kame
napurigá mué elalá ramué
alawala bi'wémala
napurigá 'la Onorúgame
'kúchila niwa
rekó se'winátiri ra'íchame ke
jaré,
'lige rekó uché bilénami mejká
ejperéggame ke jaré.
¹⁰'Lige mué 'sílekuru wanapa
ramué
napurigá nochawa napurigá
Onorúgame nulá,
'lige nulame niwa bochígimi
jena wijchimoba.
¹¹'Lige yati neraga etéturu ne
aminami asíriga we'ká mili santo
ánjeli ra'icha jággame noligá alé,
napu mochige alué bilé liá na naó
e'wélala noligá napu uchuke alué
naó ajággame, we'ká miyoni kéturu
alué santo ánjeli, ¹²regá aníá
jágeturu alué santo ánjeli:
Alué bo'á napu me'líliro

p 5:5 Alué napu Mawiyá anélime ju, alueka Esukristo ju.

q 5:5 E'nesi glosario «ancestor».

r 5:8 Bilé liá aminá naó e'wélala rió pe siné kachi okaná chojkéggame ju. Bilé chojkéggame makué oká «apóstole» napu Esusi 'yale nóchali 'lige uché bilé chojkéggame makué oká rió Akobo 'kúchila nile. Síneko pe u'kabi nligge, pe makué oká rió, arigá we'ká gayénale napu jipe ju ralámuli israelita.

alué júkuru Wa'lula suwábaga
 ramué nuleme
 suwábaga tábiri alué nila ju
 'lige 'we 'la benégame júkuru
 'nátaga
 'lige wa'lú a'walí nígame ju.
 'Lige 'la oyéritékuru 'we 'la
 niraga regá anigá:
 «Alué bo'á napu me'líliru 'we 'la
 nígame ju a'walí
 bi'neli neyúriga
 alué júkuru ramué repume
 alekeri 'we 'la ra'sálagá mochiru
 alekeri 'la wikáritékuru.»

¹³Lige akéturu ne ra'íchame
 suwábaga alué napu newale
 Onorúgame napu 'pami rewagachi
 mochígame ju, 'lige napu nerú
 jena wijchimoba napu ju ajágame
 ralámuli, 'lige suwíggame ralámuli,
 'lige suwábaga ajágame napu nerú
 ba'wichí, regá aniéturu suwábaga
 alué ralámuli 'lige alué ajágame:

Alué bo'á napu alé nasipa
 ilíggame síachi chujkú,
 napu pe Esukristo kéré
 'we 'la nígame ju a'walí bi'neli
 neyúriga

alué júkuru ramué repume,
 alekeri 'we 'la ra'sálagá mochiru,
 alekeri 'la wikarátékuru.

Alarigá nokisúgá 'la kápá senibí.

¹⁴Lige alué naó ajágame napu
 uchuke alé nologá regá aniéturu:
 —i'We 'la bijchiá júpá!

'Lige suwábaga alué bilé liá na
 naó e'wélala alé nologá mochígame
 alé a'bé a'boi síalachi uchúpaturu
 chojkóbaka wijchísí rojpóchaga,
 'lige aniéturu:

—'We 'la nejkúrime ju mué,
 abichilubi 'we 'la nejkúrisa 'la kápá
 mué.

Jena ruwimela Juani ruwíligo alué
 Bo'á Ranala gojínligo alué selá
 apeli kabítigame na'chuchárigame

6 'Lige etiáturu ne alué Bo'á
 Ranala, gojínaturu bilé
 alué selá alué apeli kabítigame
 na'chuchárigame, 'lige akéturu ne
 bilé alué naó ajágame, alé a'bé nologá
 uchúkame, a'wágame ra'íchame
 napuyeri u'kí re'ome, regá anime:
 —iJeka simí!

²'Lige neka e'nénaturu, 'lige
 etéturu ne bilé gawé 'we rojsákame,
 'lige bilé rió napu alué gawé aségame
 bilé iwá o'kame kéturu. 'Lige bilé
 gorona 'yáruturu alué rió 'lige yati
 mo'kóturu alué gorona 'lige simíturu
 nejkomia 'lige memia nejkoga.

³'Lige pe nujubapi etiáturu ne
 alué Bo'á Ranala gojínachi uché
 bilé selá alué apeli kabítigame
 na'chuchárigame, 'lige alué uché
 bilé ajágame napu uchuke alé
 nologá alé nasipa ajtíggame sía
 ilígichi, regá aniéturu:

—iJeka simí!

⁴'Lige neka e'nénaturu 'lige uché
 bilé gawé etéturu ne. Alué gaweka
 'we sejtákame kéturu 'lige bilé
 rió napu alué gawé aségame ke
 'yáruturu a'walí napurigá ralámuli
 'ma na'áwatamala 'lige napurigá
 'ma suimela nakoga. 'Lige bilé wa'lú
 siparina 'yáruturu.

⁵'Lige pe nujubapi etiáturu ne
 alué Bo'á Ranala gojínachi uché
 bilé selá alué apeli kabítigame
 na'chuchárigame, 'lige alué uché
 bilé ajágame napu uchuke alé
 nologá alé nasipa ajtíggame sía
 ilígichi, regá aniéturu:

—iJeka simí!

'Lige neka e'nénaturu 'lige uché bilé gawé etéturu ne. Alué gaweka chókame kéturu, 'lige bilé rió napu gawé aségame ke o'kame kéturu ri'lligó 'lige senteno^s pesárala.

⁶'Lige akéturu ne napurigá bilé rió ra'íchame alé nasipa napu uchuke alué naó ajágame, regá anime ra'íchali:

—Bilé litro ri'lligó 'yámala ne bilé rió bilé rawé nochárigame, 'lige bakiá litro senteno 'yámala ne bilé rió bilé rawé nóchigime, 'lige tabilé najsibuwa alué ba'wí wi'ime 'lige alué rekútume.

⁷'Lige pe nujubapi etiáturu ne alué Bo'á Ranala gojínachi uché bilé selá alué apeli kabítigame na'chuchárigame, 'lige alué uché bilé ajágame napu uchuke alé nologá alé nasipa ajtígame sía ilígichi regá aniéturu:

—iJeka simí!

⁸'Lige neka e'nénaturu 'lige uché bilé gawé etéturu ne, alué gaweka 'we che'tí kéturu 'we nayume, 'lige bilé rió napu alué gawé aségame ke «Mukúgame» anilime kéturu, 'lige uchéchigo bilé rió enegéturu alé guwánaka «Injiérno» anilime rió. 'Lige alué oká rió 'yáruturu Onorúgamete napurigá we'ká ralámuli me'limela amulí nasípasi,^t bilé siparínate, 'lige napurigá tabilé u'kíramala napurigá tabilé rakémala go'ame, 'lige napurigá a'wágame nayúnamala napurigá nayuka suwimela ralámuli, 'lige napurigá elímala alué ajágame jobátigame napurigá ralámuli me'limela.

⁹'Lige pe nujubapi etiáturu ne alué Bo'á Ranala gojínachi uché bilé selá alué apeli kabítigame na'chuchárigame, 'lige gojinasa alué selá etiáturu ne bilé mesa napu kógime ju go'ame Onorúgame, 'lige alé mesa ilígichi chojkirá we'ká alawá etéturu ne alué suwígame ralámuli alawala, alué napu me'líirige Onorúgame oyérame kórigá, aminami me'lirúgame alué ralámuli napugiti Onorúgame ra'íchálila benírige e'yéname kórigá.

¹⁰'Lige e'wele ra'íchaga regá aníá mochígiture alué we'ká alawá:

—Muérigo Onorúgame, mué napu ju Wa'lula Nulame, napu tabilé siné chátiri 'nátame ju, 'la bijchígiga ra'íchame, ¿chiéniko gastigárima olá mué alué ralámuli napu ramué me'ale?

¹¹'Lige Onorúgameka rojsákame o'pacha 'yáturu alué alawá alé mochígime 'lige alué alawaka yati o'pachátaturu 'lige aminami Onorúgame regá anéturu:

—Uché pe u'kabi rawé buwewa, pe 'wemi me'limé olá ne alué 'emi saíla, napasí 'ma me'lisuga alué napu ekí me'liboli ju 'emi gompaniérola a'chigóriga napurigá me'líliuru 'emi ne Onorúgame nila ra'íchali benírige e'yéname kórigá.

¹²'Lige pe nujubapi etiáturu ne alué Bo'á Ranala gojínachi alué selá uché bilé apeli kabítigame na'chuchárigame, 'lige etiáturu ne wa'lú gawí nokachi, 'lige etiáturu ne rayénali chóniga asíbigu 'ma mukugá, 'lige alué

^s 6:5 Alué senteno ka napurigá alué ri'lligó ochérame ju 'lige abé ta'mé najteme ju, peka napurigá alué ri'lligó. Alué ra'íchalika pe regá anime ke aní: «Tabilé najsibuwa alué go'ame, cha gurúgime.»
^t 6:8 Yolí ra'íchagaká «una cuarta parte» anime chujkú.

mechaka napuyeri elá gayénaturu.
¹³'Lige so'pilika 'ma jékana wijchí rjusunúтуру napurigá rjumsme ju alué chuná rakala napu'lige 'we a'wágame ekasá rekó 'we siyókame ke. ¹⁴'Lige rewagáká napurigá betate ro'minálime alakíturu, 'lige 'ma tané ikíturu, 'lige suwábaga e'wele gawí re'pá jágame 'ma gajúтуру 'lige mejkami chi'poa mo'íbaturu, 'lige alué gawí alé ba'wichí nasipa jágame 'ma gajú mo'íbaturuchigó.
¹⁵'Lige suwábaga napu ekí e'wélala selígame rey ke, 'lige alué sontalo e'wélala, 'lige alué 'we nígame ralámuli, 'lige alué 'we ejobénigame nakoga, 'lige alué ralámuli napu ekí ralirúgame 'lige alué tabilé ralirúgame, suwábaga alué 'ma chíbaturu we'kanami resochemi,
¹⁶'liko arigá anélekuru alué gawí 'lige e'wele rejté alemi jágame:
 —Alé ma'chígiká asibáwaká alé yóhika 'yériga ye resó 'yériga napu ramué mochiru chíbaka napurigá tabilé etémala ramué alué napu alé wa'lú síachi ajtí nasipa ajtígame sía, 'lige tabilé najkiá napurigá alué Bo'á Ranala^u ramué gastigárimala,
¹⁷napugiti 'ma sebálimpá raweli napu sebámili nílige napu alué alé wa'lú síachi ajtígame suwábaga ralámuli jena wijchimoba mochígame gastigárimili ju. 'Lige ÷chieri 'la ajagá rejpímala?

**Jena ruwimela Juani naó
 santo ánjeli etéligo**

7 'Lige pe'tá nujubapi naó santo ánjeli etiáturu ne naógana

chijtochi jágame a'pílipi neraga jena wijchimoba alué naó eká najteka napurigá tabilé ekemela jena wijchimoba, nibilé alé wa'lú ba'wí ilígichimi, nibilé rojá jágichimichigó. ²'Lige uchéchigo bilé santo ánjeli etiáturu ne 'nákatu ma'chínime napu ma'chínime ju rayénali, bilé seyo o'kame Onorúgame nila, Onorúgame ajalí nejime, 'lige sináchaturu alué uché jaré naó santo ánjeli napu alé chijtochi jale, alué naó santo ánjeli napu a'walí nígame nile napurigá najsibúmala ye gawí 'lige alué ba'wítiri. Regá aniéturu:

³—Tase najsibuwa gawí, nibilé ba'wítiri, nibilé rojátiri. Napu'lige alué ralámuli Onorúgame nocháililachi nóchame seyárisiga gowálachi Onorúgame nila séyote, a'lige kulí najsibuwa gawí. 'Lige alué seyo etega 'la machimela suwábaga ralámuli 'la Onorúgame 'kúchila ko, 'lige abiena 'la machimela Onorúgame buinamio alé resítirichi mochígichi alué ralámuli.

⁴'Lige 'ma suwénaturu alué seyo ujchea alué santo ánjeli suwábaga alué Onorúgame nocháililachi nóchame, 'lige akéturu ne anichi alué santo ánjeli:

—Bilé sientu aminá oká liá aminá naó mili ju alué Onorúgame nila séyote seyáririgame. Suwábaga pe israelítacho. ⁵Bilena chojkégame makué oká mili ralámuli Jurasi rijimela nile. Uché bilena chojkégame makué oká mili

u 6:16 Alué Bo'á Ranala aniaká pe alué wa'lú síachi ajtígame aniamé kéré, alué alé nasipa ilígame sía. Alué alé nasipa ajtígameka pe Esusi kéré.

ralámuli Rubeni rijimala nile. Uché bilena makué oká mili ralámuli Gari rijimala nile. ⁶Uché bilena chojkégame makué oká mili ralámuli Aseri rijimala nile. Uché bilena chojkégame makué oká mili ralámuli Neptalí rijimala nile. Uché bilena chojkégame makué oká mili ralámuli Manasesi rijimala nile. ⁷Uché bilena makué oká mili ralámuli Simioni rijimala nile. Uché bilena chojkégame makué oká mili ralámuli Lebí rijimala nile. Uché bilena chojkégame makué oká mili ralámuli Isakari rijimala nile. ⁸Uché bilena chojkégame makué oká mili ralámuli Sabuloni rijimala nile. Uché bilena chojkégame makué oká mili ralámuli José rijimala nile. 'Lige uché bilena chojkégame makué oká mili ralámuli Benjamini rijimala nile.

**Jena ruwimela Juani etéligo
we'ká ralámuli se'winátiri
ra'íchame suwábaga alué ralámuli
o'tosákame o'páchigime**

⁹Pe'tá nujubapi etéturu ne we'ká ralámuli jágame alemi mejkabeka ta'mé a'bé abalemi o'wemi neraga alué alé nasipa ilígame sía ilígichi napu chujkule alué Bo'á Ranala. Asrígá we'ká kéturu alué ralámuli tabilé umubárume tetia. Jaré se'winátiri ra'íchame kéturu alué ralámuli, 'lige alué ralámuli ichúrimi we'kaná jena wijchimoba ejperégame kéturu. Suwábaga alué ralámuli 'we rojsákame o'páchagame kéturu, 'lige rajkú

sawala o'kame kéturu alué ralámuli.

¹⁰'Lige suwábaga siná jágeturu regá:
Alué Onorúgame gite napu ajtí
alué wa'lú síachi
'lige alué Bo'á Ranala gite 'láchigo
a'réríko alué chátiri 'nátali,
jipe 'ma tabilé cha nokame niru.

¹¹'Lige suwábaga alué santo ánjeli nolíga jágeturu, alé napu alué bilé liá na naó e'wélala mochígichi, alemi nolíga jágeturu alué we'ká santo ánjeli. ^v'Lige alué santo ánjeli alé nolíga jaga wijchimi si uchúpaturu chojkóbaka alé nolíga napu jálige, ¹²regá anigá uchúpaturu alemi wijchimi:

Alarígá ju.

'We 'la semáriga oyéraga
ejperéligisa 'la kápá
Onorúgame,
Onorúgame napu 'we benégame
ju 'nátaga,
napu wa'lú a'walí nígame ju,
wa'lú cheliera 'yawa 'lige 'we 'la
nirawa senibí.

Alarígá nisa 'la júkuru nabí.

¹³'Lige bilé alué wa'lula rukéturu ne'chí regá:

—¿Chieri ju ye ralámuli rojsákame o'páchigime? ¿Kócheke si?

¹⁴'Lige neka nejéturu:
—Mué rió wa'lula, mué bo'né 'la machilke.

'Lige alué rioka regá nejéturu:
—Ye ralámulika ju alué napu 'we resí ikile 'ya Onorúgame oyériga. 'Lige 'we 'la rojsákame newale a'boi o'páchala alué Bo'á Ranala elalate. ^w ¹⁵Alekeri alé a'nabeka

v 7:11 Alué bilé liá na naó e'wélala alé nolíga mochime nile alé napu alué naó ajágame uchule 'lige napu ilile alué wa'lú sía.

w 7:14 Ye ra'íchalika pe aníame kéré 'ma o'tóligo alué Esusi napu'lige mukule alué gastigo napu ramué naréputi nile.

jákuru o'wemi neraga napu ilí alué wa'lú sía Onorúgame nila. 'Lige ye ralámulika, senibí jena jame júturu napu jaí kulipi 'we 'la semáriga ra'icha Onorúgame olagá 'lige alué napu alé wa'lú síachi ajtí, alué sía napu nasipa ilí, alué 'we 'la repúmala senibí. ¹⁶'Lige ye ralámuli 'ma tabilé siné e'lowímala, 'lige aminami tabilé siné balámamala, 'lige aminami tabilé siné rajtálimala ¹⁷napugiti 'we 'la repúmili kame alué Bo'á Ranala napu chujkú alemi o'wemi neraga napu ilí alué wa'lú sía, 'lige o'tomela bilénami bajichi 'we 'la semárikáchi napurigá bajímala ba'wí alemi. 'Lige alué Bo'á Ranala napu Onorúgame ju, 'ma bujémala alué cha lárime seweli.

**Jena ruwimela Juani ruwíligo
Bo'á Ranala gojíniligo
guwichí ajtígame selá apeli
kabítigame na'chuchárigame**

8 'Lige pe'tá nujubapi etiáturu ne alué Bo'á Ranala gojínachi alué selá guwichí ajtígame alué we'lí apeli kabítigame na'chuchárigame, 'lige suwábaga seweka ilífbale tase acháchaneturu bochígimi 'lige tabilé 'wesi ra'icháchaneturu.^x ²'Lige etéturu ne gichao santo ánjeli jágame alé o'wemi Onorúgame ajtígichi, 'lige 'yáruturu bilé alué a'wágame buchilime a'pílipi, trompeta anilime yolí ra'íchaga. ³'Lige uché bilé santo ánjeli sébaturu, alé o'wemi neraga ilífbaturu napu iligé alué mesa napu kógilime ju go'ame Onorúgame. 'Lige bejtoli o'kame

kéturu alué santo ánjeli sekachí o'kuí e'kósala, 'órote newárigime bejtoli. 'Lige wa'lú 'yáruturu o'kuí napurigá molémala napu'lige Onorúgame 'yuga ra'icha jágichi suwábaga alué alemi jágame 'we 'la oyérame Onorúgame. ⁴'Lige alué molí napu ma'china alé bejtólíchi 'pa o'wétiri neraga kíbaturu 'lige Onorúgameka 'we 'la semáriga ganíliga akéturu alué ralámuli ra'íchachi Onorúgame 'yuga. ⁵'Lige alué santo ánjelika cha'píturu alué bejtoli o'kuí e'kósala 'lige bochíturu sawí rajame, 'lige 'pákana rewagáchika asagá jékana wijchimoba pasáturu alué bejtoli. 'Lige we'sá ra'náturu 'pa rewagachi, 'lige aminami asíriga enátiri re'óturu, 'lige 'we ne'wíturu, 'lige aminami gawí nokáturu.

**Jena ruwimela Juani ruwíligo gichao
santo ánjeli buchéligo alué trompeta**

⁶'Lige alué gichao santo ánjeli napu a'pili o'ká jage alué buchilime trompeta anilime, 'ma listo jábaturu buchumea alué trompeta.

⁷'Lige bilé alué santo ánjeli bucháturu alué trompeta, 'lige wa'lú u'kúturu rejsisi 'lige na'ítiri, elá na'lógame kéturu alué rejsisi. 'Lige we'kaná ichúrими jena gawichí rajáturu rojá 'lige gajsalá, ta'mé nasípasi rajale. Bijí usani santo ánjeli rokárikéturu napurigá buchémela alué trompeta napu o'ká jage a'pili.

⁸'Lige uché bilé santo ánjeli bucháturu alué trompeta, 'lige

x 8:1 Napurigá rukó tabilé 'wesi tábiri akirume júturu nibilé chulgí nibilé ralámuli ra'íchame. Alué rukuchúluka abiena 'la akirume ju. Alé rewagáchika abéchigo tabilé tábiri gusume ma'chí anile.

bilé tábiri napuyeri bilé wa'lú rabó páтуру Onorúgame, 'lige alué tábiri napuyeri rabó alé nasipa wa'lú ba'wí manígichi wijchiá kíbaturu 'lige 'ma elá gayénaturu alué ba'wí amulí nasípasi. Alésíko bijí maligi santo ánjeli rokárikéturu napurigá buchémela alué trompeta napu 'yáliru a'pili. ⁹'Lige amulí nasípasi suwíturu we'ká ajágame alé ba'wichí epperégame. 'Lige we'ká barko amulí nasípasi rajínaturu napu ekí neruge barko alé wa'lú ba'wichí 'lige 'ma na'pilituru ba'wite.

¹⁰'Lige uché bilé santo ánjeli bucháturu alué trompeta 'lige wijchíturu 'pa rewagáchika bilé wa'lú so'pilí rajame 'lige we'ká bakó 'lige we'ká bajisoli na'póluga asíbaturu amulí nasípasi napu ekí bakó 'lige bajisoli neruge jena wijchimoba. A'lígésíko bijí naó santo ánjeli rokárekéturu napurigá buchumela alué trompeta napu 'yáliru a'pili. ¹¹'Lige alué so'pilí Chijpúgame anilime kéturu. 'Lige alué so'pilí wijchisá jékana wijchimoba, we'kaná ichúrimi bakochi 'lige bajíchimi manígime ba'wí bajílime jena wijchimoba 'ma chijpúgame gayénaturu, amulí nasípasi napu echilú ju ba'wí bajílime jena wijchimoba manígime, 'lige we'ká ralámuli suwíturu alué ba'wí bajiga.

¹²'Lige uchéchigo bilé santo ánjeli bucháturu alué trompeta, 'lige 'ma tabilé rajtággame rayénaturu, 'ma pe napurigá napu'lige nolega iligá, alieri rayénaturu alué rayénali. 'Lige abiena 'ma mukúture alué mechá amulí nasípasi neraga. 'Lige

abiena suwíturu we'ká so'pilí amulí nasípasi neraga napu ekí nerú 'pa rewagachi. Ta'mé 'la rayénaturu rawé 'lige ta'mé 'la mechega iligéturu rukomi. Alésíko bijí bakiá santo ánjeli rokárikéturu napurigá buchémela alué trompeta napu 'yáliru a'pili.

¹³'Lige yati neraga, etéturu ne 'pa rewagáchimi 'mame i'nisia bilé a'wé, 'lige regá aniéturu alué a'wé: —iAsíriga enáriga resí ikimela ralámuli jena wijchimoba mochígame, alué napu ekí 'we cha nokame ju, bakiá gastigo narémala ralámuli 'we cha nokame! iNapu'lige alué uché jaré bakiá santo ánjeli buchesa trompeta, a'lige resí ikimela alué ralámuli jena wijchimoba mochígame, alué napu 'we cha nokame ju!

9 'Lige uché bilé santo ánjeli bucháturu alué trompeta, 'lige etéturu ne bilé so'pilí alé 'pákana rewagáchikana wijchígame, 'lige bilé a'wépala 'yáruturu napurigá i'púmala alé yochi 'légana simime bowé bo'ígichi, asíriga re'lé rojkógichi tabilé siné sebalime 'légana napu bi'tí suwígame. ²'Lige i'púture yochi, 'lige 'ma i'pusa, wa'lú molí ma'chínaturu alé rejkolíchika. Asíriga wa'lú rajá iligéturu alé re'lé. 'Lige asíriga wa'lú molí chujkíbaturu re'pá ekárale 'lige 'ma kaga ilíbaturu. ³'Lige we'ká ojchí buínituru alé molíraleka, 'lige alué ojchí 'we jobátigame gayénale, a'wággame negime napurigá majchili. ⁴'Lige anéleru alué santo ánjelite napurigá tabilé che olámala rojá, nibilé gajsalátiri. Alué ojchika 'yáliru lisensia napurigá

pe ralámulicho i'kímala, alué ralámuli napu tabilé bawérigame nile gowálachi Onorúgame nila séyote. ⁵!Lige tabilé 'yá!liru lisensia alué ojchí napurigá me'agá i'kímala ralámuli, alué ojchika pe 'we o'kógame nejkímili nile 'nalina napurigá 'we o'koka e'yénamala i'kísiga, maligi mechá neraga. ⁶!Lige alué ralámuli asírige suwinálimili nile o'koka alué ojchite i'kísiga, nobi tabiléchigo gainámili nílekó suwiyá.

⁷!Lige ojchí napuyeri gawé kéturu bilena nakólichí o'towame nakomia. !Lige mo'kókame kéturu napuyeri gorona, 'lige 'órote newárigime kari kéturu, 'lige banalaka napuyeri ralámuli alieri banégame kéturu.

⁸!Lige gupégame kéturu alué ojchí napuyeri umugí gupala 'lige ramalaka napuyeri mawiyá ramalá alieri ramégame kéturu. ⁹!Lige jiero ujchágame kéturu bajchámana napurigá tabilé che'wimela a'tánalia, 'lige napu'lige i'nía a'wágame chi'name kéturu napurigá we'ká kareta júmame nakomia alué kareta napu nakólichí unilime ju, ¹⁰!lige we'ká wajségame kéturu napuyeri majchili wajsila, 'lige selégame kéturu alé wajsíflachi, lisensia nígame kéturu napurigá maligi mechá nayútamala ralámuli i'kisa. ¹¹!Lige alué ojchí nuleme bajchá ilígame Abaroni anilime kéturu ebreo ra'fchaga, 'lige griego ra'fchagaká Apolioni anilime kéturu napu Remónisi gompaniérola ju a'wépala nígame alé rejkolichí i'púlime. Abaroni 'lige Apolioni aniáká pe «Ralámuli Me'ame» aniname ju.

¹²!Lige a'kinana maligi mechá kachi 'ma tabilé o'koka e'yénituru

alué ralámuli alué ojchite i'kísiga, 'ma simíraturu bilé gastigo napu narémili nílige alué ralámuli 'we cha nokame jena wijchimoba ejperégame. Abiena bijí rokárikéturu napurigá oká gastigo narémala alué cha nokame ralámuli.

¹³Uché bilé santo ánjeli bucháturu alué trompeta, 'lige ra'fchame akéturu ne alé naó a'wachí alé nawágana chijtochi jágame alé wa'lú mesa 'órote newárigime mesa napu alé o'wemi neraga iligé napu Onorúgame ajtigé. ¹⁴!Lige anéruturu alué santo ánjeli napu o'ká iligé alué trompeta:

—Yati bo'tanawa alué naó santo ánjeli napu buluruga mochí alé wa'lú bakochi Euprate anilichí.

¹⁵!Lige 'ma bo'tanáleru alué naó santo ánjeli napu buluruga mochige. Alué santo ánjelika buluruga mochiá!liru Onorúgamete, su'panamia 'la a'lígerikáchi napu'lige sebase raweli napu su'panáwali nile napurigá me'limela we'ká ralámuli amulí nasípasi neraga napu ekí ejperé jena wijchimoba. ¹⁶!Lige asírige we'ká gompaniérogame kéturu alué naó santo ánjeli, oká sientó miyoni sontalo karáturu. !Lige gawé aségame kéturu alué sontalo.

¹⁷Etéturu ne alué gawé, 'lige alué ralámuli gawé aségame. Alué gawé 'lige alué ralámuli jiero ujchágame kéturu bajchámana sulachí. !Lige alué jiero 'we sawarógame kéturu, 'we sejtákame kéturu aminami, 'lige 'we siyókame kéturu aminami. Alué gawé mo'ólaka napuyeri mawiyá mo'ola alieri mo'égame kéturu, 'lige

na'í ma'china 'siéturu chu'álachika, 'lige molítiri, 'lige rejte rajámechigó napu asupre anilime ju. ¹⁸'Lige aleké na'ite 'lige aleké molite 'lige aleké rajame rejte 'ma suwíturu we'ká ralámuli amulí nasípasi jena wijchimoba ejperégame.

¹⁹Aminami wajsílate me'áturu alué gawé we'ká ralámuli, alué gawé wajsílaka napuyeri sinowí kéturu, mo'égame kéturu 'lige nejchume kéturu, 'lige 'ma suwime kéturu ralámuli aleké sinowite u'chúsiga.

²⁰'Lige ralámuli napu ekí ajagá ejtebige, tabilé siné regá aníturu:

—Pe rekó ku e'kawa ramué mué Onorúgame 'we resí nokagá ejperégame niru ramué.

'Lige aminami tabilé siné a'réturu iwérali tania alué Remónisi nibilé alué tábiri 'órote newárigime, 'lige plátate newárigime 'lige brónsete newárigime, 'lige rejte newárigime, 'lige abiena alué tábiri igute newárigime alué napu tabilé ma'chílime ju, 'lige tabilé akeme, 'lige tabilé e'yéname. ²¹'Lige aminami tabilé aniéturuchigó:

—Muérigo Onorúgame, pe rekó e'kárigó ramué asírige seweka mochiru cha we'ká ralámuli me'áligime ramué 'we 'la ko mayega alanokogá e'yénilia.

'Lige aminami tabilé a'rale sujkumua ralámuli, 'lige aminami tabilé majale Onorúgame uché jaré umugí 'yuga okoka tabilé 'la a'boi upila nile. 'Lige tabilé chijúnale chigoga. Tabilé lale: «'We resítiri raweli rekímala Onorúgame ne'chí aminabi chigoga einásaká ne.»

Jena ruwimela Juani ruwíligo bilé santo ánjeli apeli ra'linárigame o'kame nílago

10 'Lige etéturu ne uché bilé santo ánjeli wa'lula, alé 'pa rewagáchika re'kíname nolite kabítigame o'páchaga, bilé benolá si enegéturu alé mo'ólachika, 'lige banalaka^y napuyeri rayénali kéturu, 'lige suwábaga ronola (pierna) umichipo si 'lige ralala si napuyeri na'í kéturu o'weti ilígame. ²'Lige bilé u'tá apeli ra'linárigame o'kame kéturu sekachí kabika gatélime apeli, osilí uchúkame. Wajtoná ilígame ronola wa'lú ba'wí ilígichi amoba teka ilíbaturu, 'lige o'iná ilígame ronólaká wakígichi teka ilíbaturu. ³'Lige asírige e'wele sináturu napurigá mawiyá, 'lige 'ma sinasa alué santo ánjeli, abiena ma'chí aníturu gichao tábiri 'we a'wágame ra'nagá ra'íchame. ⁴'Lige alué gichao tábiri a'wágame ra'nagá ra'ichasa, apélichí ujchama oláturu ne suwábaga tábiri napu aké ne a'lige, pe iligá bilé ra'íchali akéturu ne 'pa rewagáchika, regá anime: —Tabilé rupóká napu aké mué alué gichao tábiri napu a'wágame ra'nagá ra'íchale, 'lige aminami tabilé osibóaká.

⁵'Lige alué santo ánjeli alué napu wa'lú ba'wichí teka iligé o'weti o'wínaturu wajtoná sekala. ⁶'Lige aniéturu:

—Onorúgame 'we 'la machí 'la bijchiá ko napu aní ne. Napu ne aní, Onorúgame 'we 'la sébali olámala. Onorúgame napu senibí

y 10:1 Yolí ra'íchagaká «la cara» anime kéré.

bejtégame ju, napu 'sile newá napu ekí nerú 'pa rewagachi, napu 'sile ye gawí newá 'lige suwábaga tábiri napu nerú jena wijchimoba, napu 'sile newá alué wa'lú ba'wí jena wijchimoba manígime 'lige suwábaga tábiri ajágame alé wa'lú ba'wichí ejperégame, Onorúgame 'we 'la sébali olámala napu anile. ⁷Napu'lige alué santo ánjeli guwichí buchesa alué trompeta, a'lige 'ma sebámala raweli napurigá Onorúgame anéligé alué 'ya mochígame ralámuli.

⁸'Lige uchéchigo siné akéturu ne ra'íchachi rewagáchika ne'chí olagá pe alué ra'íchame napu akéligé ne pe be'bepi, alué a'wágame ra'nagá ra'íchame, regá aniéturu:

—Simigá 'lige u'poa alué apeli ra'linárigame napu alué santo ánjeli o'ká ilí, alué kabika gatélime alué santo ánjeli ba'wichí teka ilígime 'lige bilena wakígichi teka ilígime.

⁹'Lige neka yati simíturu alé napu iligé alué santo ánjeli, 'lige alé sebasa tánituru ne alué apeli ra'linárigame kabika gatélime. 'Lige regá anéturu ne'chí alué santo ánjeli:

—Cha'pí ye apeli ra'lanárigame 'lige go'poa. Chu'chika asíriga ajkágame nímala napurigá melalo, 'lige rojpachika 'we chijpúgame nímala.

¹⁰'Lige neka yati cha'píturu alué apeli ra'lanárigame napu o'ká iligé alué santo ánjeli 'lige cha'pisá go'áturu ne, 'lige chu'chika 'we ajkágame kéturu napurigá melalo ijámpirichika ma'chínigame, 'lige rojpachika 'we chijpúgame gayénaturu. ¹¹'Lige regá anéturu ne'chí alué santo ánjeli:

—'We 'la ruyémili júkuru mué choláwili ka Onorúgamete alué ralámuli ichúrimi jena wijchimoba ejperégame, mejkami ejperégame, a'bemi ejperégame, se'nú ra'íchali ra'íchame, we'kaná gawichí napu bi'lepi wa'lula ju nulame, 'lige pe u'kabi gawichí napu bi'lepi wa'lula ju nulame. Abiena alué e'sélikame 'we 'la ruyémili ju mué choláwili ka Onorúgamete.

Jena ruwimela Juani ruwíligo

Onorúgame julamio oká río

Onorúgame nila ra'íchali benírame

11 'Lige bilé baká 'yáruturu ne tétilime, 'lige anéruturu ne: —Tétiwa alué wa'lú re'obá Onorúgame re'obala, 'lige abiena alué mesa tétiwa napu ilí alé re'obachi napu kógilime ju go'ame Onorúgame, 'lige aminami tétiwa chekí ralámuli jaga alemi iwérali tania Onorúgame. ²'Lige alé re'obachi ra'pichika tase tétiwaká, aleka pe ralámuli tabilé israelita ra'pichila kame, 'lige alué ralámuli alemi e'yénamala 'we cha nokigá, napurigá ajágame 'ma buyásigame go'lechi 'ma mo'gá alemi 'yéchimi. Alarigá nímala alemi naosa makué na oká mechá alé Rusaleni rewégichi. ³'Lige julámala ne oká río ne'chí oyérame 'we 'la ruyénaliga ne nila ra'íchali suwábaga ralámuli alé Rusaleni ejperégame, o'páchaga julámala ne alué o'pacha o'chókame napu o'pachátame ju ralámuli napu'lige 'we seweka mochiga bilé rijimá mukugáriká. 'Lige alué oká río abaleké bilé mili oká sientu aminá usánisa makué rawé (oká

liá na oká mechá) e'yénamala ne Onorúgame nila ra'íchali ralámuli benríga, pe aba'lige napu'lige 'ma 'luka e'yénachi e'karúgame tábiri ichúrimi galrílimi alué tabilé Onorúgame oyérame.

⁴Alué oká rió rojá olibo^z neraga ju, 'lige aminami alué oká rió alué kantelabro neraga ju napu gichao gantela jawálime ju, napu alemi o'wemi jaí napu Onorúgame ajtí.

⁵Jaré ralámuli cha olánilisa alué oká rió, alueka na'í ma'chí pame ju chu'chika, 'lige 'ma e'kósime ju alué na'ite. Alarigá suwimeli júpá. ⁶'Lige alué oká rió nígame ju a'walí napurigá tabilé u'kírimala abaleké oká liá na oká mechá, 'lige aminami nígame ju a'walí napurigá elá gainárimala ba'wí, 'lige aminami nígame ju a'walí napurigá o'chérimala we'ká u'kuchí ajágame negime napu ju ajté, rejpuhítiri, chíhchitiri, wi'chítiri 'lige we'ká aminá uché jaré u'kuchí ajágame negime napurigá resí olámala ralámuli bochígimi jena wijchimoba ejperégame napu ekisá resí olánili. ⁷Napu'lige 'ma simárisa alué naosa makué na oká mechá, 'lige alué ajágame 'we opurúgime ma'chínamala 'lékiri injiérnochika 'lige nejkómala alué oká rió 'yuga, 'lige 'ma me'liboli ju alué oká rió alué opurúgime ajágamete 'lékiri injiérnochika ma'chínigame. ⁸'Lige alué oká rió suwígame alé 'miná nasipa we'ká riógichi nasipa ro'áwili ju alé Rusaleni rewégichi alé napu

me'líli ru Esusi bilena gulusichi. Alé Rusaleni ejperégame ralámuli 'we i'nílame ju tabilé nirame ju, a'chigóriga napurigá alé uché bilena we'ká riógichi ejperégame ralámuli, Soroma rewégachi 'lige Ejipto rewégachi we'kaná gawichí napu bi'lepi ju wa'lula nulame.

⁹Suwábaga ralámuli bochígimi gawichí mochígame, we'ká se'winátiri ra'íchame, etémala alué oká rió suwígame bakiá rawé aminá nasipa, 'lige tabilé elámala suwábaga alué ralámuli napurigá tópu a lué oká rió. ¹⁰'Lige ralámuli jena wijchimoba ejperégame asríga ra'sálámala alué oká rió suwisá, 'lige e'karúgame tábiri kóniga járomala a'bopi, napugiti ye oká rió asríga a'wágame nawilí júlame níligo napurigá alué ralámuli tabilé ganíliga mochímala, alekeri asríga ra'sálagá mochímala alué oká rió suwisá. ¹¹Napu'lige 'ma bakiá rawé na nasipa kachi, Onorúgame ku ajalí 'yale napurigá ku ajagá e'yénamala alué oká rió, 'lige alué oká rió yati o'weti jásele, 'lige we'ká ralámuli alué oká rió ajagá jágichi etesa, asríga majale. ¹²'Lige alué oká rió ku ajánigame, ra'íchame akele 'pa rewagáchikana neraga, regá anime ra'íchali:

—Jékiri simasi:

'Lige bilena nolichi mo'fbaturu 'párimi rewagachi. 'Lige suwábaga napu nile alué oká rió saíla e'negá jágeturu napu'lige alué oká rió 'pa rewagachi simíbachí. ¹³'Lige alé Rusaleni anilichi we'ká riógichi

^z 11:4 Alué olibo rakala go'ame ju 'lige newalime ju aseite 'lige yowí. 'We najtékame nile alué olibo.

peba a'lige yati neraga nokáturu
gawí asírige a'wágame, 'lige we'ká
galí gajunúuru, 'lige we'ká ralámuli
suwíturu, gichao mili ralámuli.

Aminá jaré ralámuli alué napu
tabilé suwile, alueka asírige majaga
ejtebíturu, 'lige o'wínaturu aníá:

—Asírige wa'lú a'walí nígame ju
mué Onorúgame 'pa rewagachi
ajtígame.

¹⁴Ma oká gastigo kéturu aluete
'lige abiena bijí bilé gastigo
rokárekéturu.

**Jena ruwimela Juani ruwíligo
bilé santo ánjeli bucháligo
trompeta 'ma guwichí**

¹⁵Lige uché bilé santo ánjeli
bucháturu alué trompeta napu
'yáliru, 'lige asírige a'wágame
ra'íchame ma'chí aniéturu 'pa
rewagáchika, regá anime:

Jípeko Onorúgame napu ramué
nuleme ju

'lige alué Kristo napu bo'né
júlale 'pa rewagáchika
napurigá ralámuli gu'irimala,
alué okárage nulá bochígimi
jena wijchimoba.

'Lige alué Onorúgame nulámala
nabí.

¹⁶Lige alué bilé liá aminá naó rió
e'wélala napu nologá mochige napu
ajtigé Onorúgame, alemi o'wemi
uchúpaturu chojkóbaka wijchí si
rojpochága, ¹⁷lige regá aniéturu:

Cheliérabá mué Onorúgame,
mué napu wa'lú a'walí nígame
ju me'tigá suwábaga tábiri.

Mueka asírige 'yasi ajtígame
júkuru,

'lige tabilé siné mukume júkuru
mué.

Cheliérabá mué Onorúgame,
mué júkuru jena wijchimoba
nulame 'we 'la ma'chí
nérekuru.

Mueka wa'lú a'walí nígame ju.

¹⁸Alué tabilé oyérame Onorúgame
'we ayoga mochige

nobi 'máchigo sébaleko raweli
napu gastigárimili nílige mué
alué ralámuli tabilé oyérame

Onorúgame,

'lige aminami 'ma sébale raweli
napu tabilé gastigárimala mué
alué ralámuli

napu 'ma suwigá bi'tí napu
oyérame nile mué Onorúgame
napu'lige bijí ajagá mochiga,

'lige aminami tabilé
gastigárimili nílige mué
alué mué nila ra'íchali benírame
ralámuli

'lige suwábaga uché jaré napu
'la mué oyérame ju,

alué napu ekí pionu ju 'lige alué
napu ekí e'wélala ju.

'Lige aminami seba raweli
napu'lige me'limeli nílige
mué

alué ralámuli napu ekí me'ligá
e'yéname ju,

'lige aminami napu ekí chibi
olagá e'yéname ju
uché jaré ralámuli.

¹⁹Lige alué wa'lú re'obá
Onorúgame nila 'ma i'puga
ilíbatu yochi alé 'pa rewagachi
ilíggame, 'lige alé pachá re'obachi
bo'géturu alué gajoni 'we
najtékame napu gatélime ju alué
rejté i'chibérigime napu osálige
Moisesi alué nulalí rejcholi. 'Lige 'la
abé ená aniániéturu 'we ne'wíturu
'lige aminami napurigá trompeta

ka aníchaneturu, 'lige aminami re'óchaneturu jena wijchimoba 'lige aminami a'wágame nokáturu gawí, 'lige wa'lú u'kúturu rejsisi.

**Jena ruwimela Juani etéligo
bilé mukí wa'lú bochágame**

12 Bilé mukí etiáturu ne 'pa rewagachi rayénali o'páchaga ilígame 'lige aminami rayénali si'púchaga, 'lige alé amoba mechá ajtígichi iligéturu, 'lige alé amoba mo'ólachi makué oká so'pilí mochígeturu napurigá gorona neraga, alué mukí pe bilé tétali ruwime kéréle churigá nimio a'kinana rawé. ²'Lige alué mukí wa'lú rojpégame kéturu 'ma ranélimili ke 'lige asíriga e'wele naláturu o'koka, 'máchigo ochérachi nílígame u'tátiri towí. ³'Lige bilé ajágame etéturu ne alé 'pa rewagachi napuyeri ochá, asíriga wa'lú 'we sejtákame, 'lige gichao mo'égame kéturu alué ajágame, 'lige makué a'wégame kéturu, 'lige gorona mo'kókame kéturu a'pili mo'ólachi. ⁴'Lige wajsílate asíriga we'ká so'pilí rujsúnaturu 'pa rewagachi mochígame amulí nasípasi neraga napu ekí mochige alé 'pa rewagachi, 'lige jékana wijchí rujsúnaturu alué so'pilí, 'lige alé a'bemi nawáturu alué wa'lú ajágame napuyeri ochá 'we chátiri alé alué mukí ajtígichi, pe abiéniko go'mea alué u'tátiri pe kulí ochérasa. ⁵'Lige ochératuru u'tátiri towí alué mukí ranala napu wa'lula nímili nile napu'lige wa'lú ochérasa, suwábaga ralámuli nuleme jena wijchimoba ejperégame. 'Lige bilé selá jiérote newárigime o'ká

asimeli ju napu'lige wa'lula neraga asigá. 'Lige yati bujéruturu alué u'tátiri alué mukí, bilé santo ánjeli simíturu bujea 'lige 'ma o'tóturu Onorúgame ajtígichi alé wa'lú síachi alé 'pa rewagachi. ⁶'Lige alué mukika, alué u'tátiri eyela, 'ma 'másituru mejkami tabilé ba'égichi, 'lige aminami nibilé rojégichi napu Onorúgame 'ma 'la listo a'rélige 'la suériga gatega napurigá alé ajchagá nesériwa alué mukí bilé mili oká siento aminá usánisa makué rawé (naosa makué na oká mechá).

⁷'Lige wa'lú nakó o'winíturu alé 'pa rewagachi. Migeli anilime santo ánjeli, 'lige we'ká santo ánjeli Migeli gompaniérola alué gichao mo'égame chátiri tábiri saega nakóturu. 'Lige alué ajágame napuyeri ochá alué gichao mo'égame gompaniérola santo ánjeli abiena nakóturu alué Migeli gompaniérola saega, ⁸'lige 'ma neyúrituru alué Migeli gompaniérola santo ánjeli 'lige 'ma mabúrturu alé 'pa rewagáchika alué chátiri ajágame napuyeri ochá gichao mo'égame 'lige alué gompaniérola. ⁹'Lige alué chátiri ajágame napuyeri ochá 'pa rewigáchika pátuturu alué napu pe sinowí nílige 'we 'ya, Riablo anilime ju 'lige Satanasi anilime ju, napu pe 'yégime ju suwábaga ralámuli jena wijchimoba ejperégame, 'ma pátuturu 'pa rewagáchika, 'ma gompaniérola 'yúriga.

¹⁰'Lige ra'fchame akéturu ne alé 'pa rewagáchika asíriga a'wágame, regá anime:

—'Ma nawapa jena rewagachi alué napu bujémala alué chátiri 'nátili suwábaga ralámuli alé

wijchimoba ejperégame, 'ma seba Onorúgame a'walila, jípesíka 'la a'wágame nulámalabá Onorúgame, 'lige abiena nulámala alué napu pale Onorúgame alé wijchimoba, napugiti 'ma alégana pátigime alué napu pe 'yégime ju alué Onorúgame oyérame ralámuli napurigá ramué, alué napu 'yégime ke alué Onorúgame oyérame senibí rawé 'lige rukomi. ¹¹ Onorúgame oyérame 'ma neyúriale, napugiti Esukristo 'ma mukúligame alué ralámuli gu'íriga napurigá tabilé wa'lú resítiri alawégame nímala, tabilé majale suwiyame Onorúgame oyéraga. ¹² 'We ra'sálási 'emi jena rewagachi ejperégame. 'We resí ikimela suwábaga 'emi napu ejperé alé wijchimoba napugiti alué Riablo 'ma re'kíligame alemi 'emi ejperélachi 'we ayoga, napugiti machiame 'ma pe 'wemi 'ma tabilé umubamio 'emi 'yegia.

¹³ Napu'lige 'ma pásiga alué chátiri ajágame 'pa rewagáchika 'we ayole 'lige me'lísale alué mukí, alué napu ranele alué u'tá towí. ¹⁴ 'Liko alué mukí a'wé a'nalá 'yáruturu napurigá i'nímala mejkami tabilé ba'wégachi nibilé rojégichi napurigá tabilé cha'piboa alué chátiri ajágame napuyeri ochá, alé mejkami napu Onorúgame 'ma 'la listo a'rélige 'la suériga gatega napurigá alé asimela alué mukí naosa makué na oká mechá. ¹⁵ 'Lige alué chátiri ajágame napuyeri ochá wa'lú ba'wí go'míturu chu'álachika alé guwánami alué mukí 'machi

napurigá u'lísimala. ¹⁶ 'Lige iligá alué we'eka wa'lú re'nale 'lige bajile alué ba'wí. Alué we'eka pe alué mukí gu'íriga 'sile ala'siá napurigá tabilé u'lísimala alué mukí.

¹⁷ Alésíko alué chátiri ajágame napuyeri ochá 'we ayóturu alué mukí 'yuga pecha sébaliga, 'lige simíturu alué mukí 'kúchila 'yuga nejkomia, alué mukí 'kúchila napu 'la oyérame ju pe Onorúgamecho, alué napu 'we 'la oyérame ju napu Esukristo ruwile. ¹⁸ 'Lige alésíko alué wa'lú chátiri ajágame napuyeri ochá alé wa'lú ba'wí manígichi suweke chujkíbaturo.

Jena ruwimela Juani etéligo oká ajágame oparúgime

13 'Lige uché bilé ajágame etiáturu ne asíriga enátiri alé wa'lú ba'wí manígichika ma'chíname. 'Lige gichao mo'égame kéturu alué ajágame 'lige makué a'wégame, 'lige a'pili a'wálachi bilé gorona^a chijtúligame ajchágame kéturu alué ajágame, 'lige osirúgime kéturu alé a'pílipi mo'ólachi, 'we chátiri ra'íchali ruwime, pe Onorúgame gawéliga. ² Alué ajágame napu ne eté napuyeri bilé re'séwili kéturu, 'lige ronólaká napuyeri ojí ronola alieri ronégame kéturu, 'lige chu'álaka napuyeri mawiyá alieri chu'égame kéturu. 'Lige alué wa'lú chátiri ajágame napuyeri ochá wa'lú nula newáturu alué ajágame napuyeri re'séwili. ³ 'Lige alué bilé mo'ó alué ajágame mo'ola 'we jechárigame kéturu 'ma ra'págame 'lige ku

^a 13:1 Alué gorona pe ruyame nile wa'lula nulame neraga níligo alué ajágame.

sa'wíturu alué ajágame mo'ola, 'lige suwábaga ralámuli jena wijchimoba ejperégame aniéturu:

—'La chiena 'la ku 'la sa'wigá ikí alué ajágame —aniéturu.

'Lige alué ralámuli 'we 'la oyératuru alué ajágame napurigá Onorúgame neraga, ⁴'lige tánituru iwérali alué wa'lú chátiri ajágame napuyeri ochá napu wa'lula nulame newálige alué uché bilela ajágame napuyeri re'séwili («leopardo» anilime yolí ra'íchaga). Abiénachigó tánituru iwérali alué ajágame napuyeri re'séwili. 'Lige regá aniániéturu suwábaga alué ralámuli jena wijchimoba ejperégame:

—Tabilé 'wesi i'té aminá uché bilé aliena a'wágame napuyena a'wágame ju ye ajágame. Tabilé 'wesi i'té napurigá neyúrimala ye ajágame 'yuga nejkoga.

⁵'Lige Onorúgame lisensia 'yáturu alué ajágame napuyeri re'séwili napurigá ra'ichámala ra'íchali 'we chátiri, pe Onorúgame gawéliga, 'we riólíga. 'Lige abiena lisensia 'yáturu napurigá nulámala jena wijchimoba naosa makué na oká mechá. ⁶'Lige o'wínaturu ra'icha alué ajágame napuyeri re'séwili 'we chátiri ra'íchali, Onorúgame gawéliga, 'lige suwábaga napu mochí 'pa rewagachi gawéliga. ⁷'Lige Onorúgame abiena lisensia 'yáturu napurigá nejkómala Onorúgame gompaniérola saega 'lige napurigá umérimala Onorúgame gompaniérola. Abiena Onorúgame ajcháturu wa'lula napurigá nulémala suwábaga chojkégame ralámuli napu ekí ejperé jena wijchimoba, alué

napu se'winati ra'íchali ra'íchame ju a'pílipi chojkégame. ⁸'Lige suwábaga ralámuli napu ekí tabilé uchuchárigame ju rewalá alué Bo'á Ranala nila apélichí, alué ralámuli 'we 'la oyérituru alué ajágame napuyeri re'séwili. Alué ralámuli Onorúgame oyérame alé apélichí uchule rewalá 'we 'ya ta'chó i'tégichí ye gawí. Alué Bo'á Ranala napu me'líliru, alué 'sile uchucha alué ralámuli rewalá.

⁹'La akeme níriká, 'we 'la gepuwa ye ra'íchali. ¹⁰Onorúgame elasa napurigá cha'piruga asimela bilé rió, alarigá nímalá, 'lígechigó Onorúgame elasa napurigá siparínate ejchega me'liboa bilé rió, alarigá nímalá. Onorúgame oyérame ralámuli 'we 'la anachámili ju rekó alakié tabilé guwana wijchigá Onorúgame oyeria.

¹¹'Lige uchéchigo bilé chátiri ajágame etiáturu ne, alueka we'éreleka ma'chínaturu. Alueka oká u'kuchí a'wégame kéturu napuyeri bo'á ranala, 'lige 'we chátiri ra'íchame kéturu ¹²'lige alueka nulalime kéturu alué uché bilela chátiri ajágamete, alué uché bilela ajágame napuyeri re'séwili, napu'lige napuíka uchuka. 'Lige alué a'wégame ajágame, asíríga e'wéríga anéturu ralámuli jena wijchimoba ejperégame napurigá iwérali tánimala alué ajágame napuyeri re'séwili, alué napu sa'wigá ikigé mo'ola 'we ejelígame. ¹³Abiena 'we 'la benégame kéturu i'kirú 'sika, 'la umébame kéturu na'í wijchiria 'pa rewagáchikana suwábaga ralámuli etéríga. ¹⁴Alarigá, asíríga 'la umébame kéturu ralámuli 'yegia jena wijchimoba ejperégame, pe

na'í 'paka 'pa rewagáchikana. 'Lige pe alarigá 'yégalí ruigá 'we 'la semáriga nuléturu ralámuli napurigá newámala bilé re'séwili a'chigóyéri napuyeri alué re'séwili ajágame ku sa'wígame. ¹⁵'Lige alué a'wégame ajágame a'walí 'yáruturu napurigá ajánamala alué re'séwili tabilé ajágame pe newárigime. 'Liko ajánale 'lige ra'íchale alué pe newárigime re'séwili. 'Lige alué chátiri ajágame we'éraleka ma'chínagame nulele napurigá ralámuli tánimala iwérali alué ajágame pe newárigime. 'Lige nulele me'líniliga suwábaga ralámuli napu tabilé iwérali tánime nile alué re'séwili newárigime. ¹⁶Aminami alué ajágame we'éraleka ma'chínagame nuláturu napurigá suwábaga ralámuli bawériwa wajtoná sekálachi o gowálachi kómá ye número usani siento na bakiá liá na usani (666), suwábaga ralámuli rekó 'we nígame ke, rekó tabilé nígame ke, rekó batroni ke, rekó pioni ke, suwábaga re'wániga. ¹⁷Aminami bilé rió tabilé ujchágame nisa alué número napu ju usani siento na bakiá liá na usani (666),^b tabilé nílmalala lisensia napurigá ralinémala o napurigá ralimela. ¹⁸'We 'la 'nátaga gepútékuru ye ra'íchali. 'We 'la benégame níriká tétiga, tétiwará alué osilí bilé rió rewalá, ye número buinírubá usani siento na bakiá liá na usani (666) napurigá 'la námaka mochiwa.

**Jena ruwimela Juani ruwíligo
ralámuli Onorúgame
oyérame wikaráligo**

14 'Lige pe'tá nujubapi etiáturu ne alué u'tá Bo'á Ranala,

alé rabó chujkugéturu Sioni anilichi rabó, 'lige bilé siento na naosa makué na naó mili (144,000) ralámuli mochígeturu alé napu alué u'tá Bo'á Ranala chujkugé, suwábaga alué ralámuli gowálachi osirúgime kéturu alué Bo'á Ranala rewalá 'lige alué Bo'á Ranala O'nola rewalá osirúgime kéturu gowálachi, ²'lige akéturu ne bilé tábiri 'pa rewigáchikana napuyeri ba'wí iwégame 'mame 'lige abiena napuyeri a'wágame ra'name, 'lige we'ká arpa rabisíkime rabisime akéturu ne. ³'Lige wikaráchaneturu alué we'ká ralámuli arpa rabisime, wiká nuebo, alé o'wemi jaga alé wa'lú sía ilígichi napu Onorúgame ajtime ju, alé napu alué naó ajágame uchuke, alé napu mochige alué bilé liá na naó e'wélala. 'Lige pe alué bilé siento aminá oká liá aminá naó mili ralámuli Onorúgamete buinárigame alé chátiri bowechi e'yénachi, pe aluecho 'la beníturu alué wiká. Aminá uché jareka tabilé beníturu. ⁴Suwábaga alué ralámuli napu 'la benile alué wiká, alueka tabilé umugí 'yuga okome nile napu tabilé a'boi 'yula nile. Alué we'ká ralámulika nile napu e'yéname nile alué u'tá Bo'á Ranala eyénachi. Alué we'ká rioka kéturu napu Onorúgame buyánale alé chátiri bowechi e'yénachi. Alué ralámulika nile napu bajchá buináliru napu'lige Onorúgame pe kulí siné buyánachi jaré ralámuli alé chátiri bowechi. ⁵Alué ralámulika tabilé siné 'yégame nile, 'lige aminami

^b 13:17 Ye númeroka 666 pe alué a'wégame ajágame bawelá kéré.

tabilé siné cha nokagá e'yéname nile.

**Jena ruwimela Juani ruwíligo
bakiá santo ánjeli beníraligo
suwábaga ralámuli**

⁶Lige bilé santo ánjeli etiáturu ne re'pá 'máachi, Onorúgame nila ra'íchali o'kame, alué napu 'we 'la ma'chígime ruwime ju 'we 'la ko Onorúgame oyérilia senibí. Alué santo ánjelika o'ká 'máaturu alué ra'íchali suwábaga ralámuli benírimia alué ra'íchali jena wijchimoba ejperégame napu suwábaga chojkégame ralámuli napu ekí mochí jena wijchimoba, alué napu i'wani ra'íchali nígame ju a'pílipi chojkégame, ⁷lige regá anisia 'máaturu alué santo ánjeli:

—La bijchiá 'la oyérawa Onorúgame, 'la niraga napugiti 'ma sébampá raweli napurigá Onorúgame gustisia olámala ralámuli, regá aniboá: «Bi'neli neyúriga wa'lú a'walí nígame ju Onorúgame.» Lige 'we 'la tániwa iwérali Onorúgame, alué napu 'sile newá rewagá, rayénali, mechá, so'pilí 'lige napu 'sile newá ye gawí 'lige wa'lú ba'wí, 'lige alué ba'wí napu ma'china bajíchimi.

⁸Lige uché bilé santo ánjeli ma'chínaturu alé 'pami, 'lige alueka aniéturu:

—Ma tabilé 'wesi ralámuli i'tépá alé Babilonia rewégichi napu wa'lúlachi nile. Ralámuli alé we'ká riógichi Babilonia anilichi ejperégame asíriga cha nokagá ejperégame kéturu, we'ká umugí

'yuga okome kéturu, 'lige aminami riocho ka napu'ka okome kéturu, 'lige suwábaga ralámuli we'kaná chojkégame jemi wijchimoba ejperégame a'chigóriga nokáturu, alé Babilonia o'wísale alué chátiri 'nátili.

⁹Lige uché bilé santo ánjeli ma'chínaturu alé 'pami, 'lige alueka aniéturu:

—Ralámuli napu ekí tani iwérali alué ajágame ba'wichika ma'chínigame napuyeri re'séwili, 'lige aminami alué re'séwili pe newárigime 'we tánisa iwérali, 'lige aminami elasa napurigá bawériwa sekálachi o gowálachi kómá,

¹⁰aluéchigó 'ma oyérame kérélamala alué chátiri 'nátili, 'lige Onorúgame 'we ayómala alué ralámuli 'yuga, 'lige tabilé siné a'rémala gastigaria, 'lige aminami na'ite 'we rajtágamete gastigárimala 'we cha júkame na'ite. Alarigá gastigárimala Onorúgame alué ralámuli alué we'ká santo ánjeli etériga 'lige alué Bo'á Ranala etériga, ^{c 11}lige molí 'we cha júkame tabilé siné a'rémala moloa, rawemi 'lige rukomi. Tajsiné a'rémala ralámuli gastigaria, alué ralámuli napu 'we tánime ju iwérali alué chátiri ajágame napuyeri re'séwili, 'lige alué re'séwili pe newárigime, 'lige aminami alué ralámuli napu ekí ujchággame ju alué número usani siento na bakiá liá na usani (666) napu alué re'séwili bawelá kéré — regá aniéturu alué santo ánjeli.

¹²We 'la ma'chí nérélimala tabilé guwana rujsumio alué ralámuli 'la Onorúgame oyeria rekó chibi

c 14:10 Alué Bo'á Ranala alé nasipa ajtíggame síachi chujkúgame pe Esukristo neraga kéré.

oliáe pe tabilé oyérame kóriká alué ajágame napuyeri re'séwili 'lige aminami tabilé tánime kóriká iwérali alué re'séwili pe newárigime, napu 'la sébali olame ju napu nulá Onorúgame 'lige napu tabilé siné a'reme ju oyeria Esusi. Alué ralámulika napu Onorúgame nulalila oyérame ju 'lige abiena 'we 'la oyérame ju Esusi, alueka wa'lú anachámili júkuru.

¹³Lige bilé ra'íchali akéturu ne alé 'pami ma'chí anime, regá anime:

—Osibóaká ra'íchali regá anime: 'We 'la semati raweli narémala alué ralámuli napu me'liboli ju Onorúgame oyérame kóriká. Bijchiá ju, 'ma 'la resíbamala, 'lige 'ma tabilé resí nílamala napugiti Onorúgame 'we 'la machigá ajtigame tabilé se'winá nokame níligo alué ralámuli.

**Jena ruwimela Juani ruwíligo
Onorúgame o'tomeli ko bo'né
gompaniérola gastigárimio
alué cha nokame ralámuli**

¹⁴Lige e'nénaturu ne alé 'pami rewagáchimi napu ma'chí anié alué ra'íchame 'lige etéturu ne bilé nolí rojsákame 'lige alé amoba nolichi ajtigéturu napuyeri bilé rió, alué napu ju Onorúgamete julárigame alué kárikéturu, 'lige bilé gorona mo'kókame kéturu 'órote newárigime, 'lige bilé 'osa ri'ligó sijkirela o'kame kéturu 'we olame. ¹⁵Lige uché bilé santo ánjeli etiáturu ne alé wa'lú re'obachi ma'chíname, alué wa'lú re'obá napu ju Onorúgame re'obala alé 'pa rewagachi ilígame 'lige regá

aniéturu e'wele ra'íchaga alé nolichi amoba ajtigame:

—Yati sijkiboa alué ri'ligó, 'ma sébakuru 'wílime.

¹⁶Lige alué napu ajtigé alé nolichi amoba yati sijkáturu suwábaga alué ri'ligó, 'lige 'ma sijkiruga ilíbaturu.

¹⁷Lige uché bilé santo ánjeli ma'chínaturu alé 'pa rewagachi alé wa'lú re'obachi napu ju Onorúgame re'obala alé 'pa rewagachi ilígame. Alueka 'osa o'kame kéturu 'we olame.

¹⁸Lige bilé santo ánjeli napu alué mesa napu o'kuí e'kósilime repuka ilígame ma'chínaturu alé re'obachi pachaka 'lige anéturu e'wele ra'íchaga alué 'osa o'kame santo ánjeli:

—Yati rejpunawa alué 'uba 'ma wáligame jena wijchimoba.

¹⁹Lige alué santo ánjeli 'osa o'kame yati rejpúnaturu alué i'wilí ('uba), 'lige mochíbaturu suwábaga alué i'wilí bilena rejkolichi ba'wila ma'chí pamia. Yeka ruwime kéré Onorúgame ralámuli gastigárimio. ²⁰Lige alué rejkolí mejká iligéturu tabilé riógichi, 'lige alé rejkolichi we'lisi re'kératuru, napurigá oliame nile alué 'uba ba'wila ma'chí pa, 'lige pe elá ma'chínaturu alé rejkolíchika, tase alué 'uba ba'wila, 'lige wa'lú kéturu alué elá, rojkógame napu echilú bilé gawé chu'lá re'pá (bilé metro neraga rojkógame) 'lige we'límana bilé mili na usani sientto estaria (oká sientto na gi makuesa na usani kilómetro kéré).

**Jena ruwimela Juani ruwíligo
Onorúgame júlaligo gichao
santo ánjeli napurigá
ralámuli gastigárimala**

15 'Lige etiáturu ne alé 'pa rewagachi gichao santo

ánjeli gichao gastigo o'kame, 'we enátiri gastigo. 'Ma pe aluecho nile alué gastigo napu ralámuli narémili nile, 'ma tabilé aminabi gastigárima olale Onorúgame alué ralámuli.

²'Lige etiáturu néchigó wa'lú ba'wí napuyeri bigrio na'í na'lógame kéturu, 'lige alé suweke jágeturu alué ralámuli napu tabilé elile alué chátiri ajágame napuyeri re'séwili napurigá ujchewa alué bawé alé sekálachi o gowálachi kómá, alué napu tabilé tánale iwérali alué ajágame napuyeri re'séwili, alué napu 'la bijchiá 'la Onorúgame oyérame nile. Alué ralámuli arpa o'ká jágeturu napu Onorúgame 'yáligé. ³'Lige alué ralámuli bilé wiká wikaráturu alué napu Moisesi wikarame nílige, napu Onorúgame 'yuga nóchame nile. Abiena alué wiká wikarame nílige alué Bo'á Ranala. Regá wikaráturu:

Mué Onorúgame, bi'neli
neyúriga Wa'lula ju,
'we ra'sálagá mochiru
napugiti mueka 'ma 'yáligame
wa'lú gastigo
alué 'we cha nokagá ejperégame
ralámuli
'lige 'we 'la repume kame mué
suwábaga ramué.
Mueka 'we 'la machí chieri
ralámuli 'la gastigáritiká
'lige chieri tabilé gastigáritiká.
Mueka Wa'lula ju bochígimi
jena wijchimoba nulame.
Mueka nuleme ju alué ralámuli
'la a'lala

'lige aminami alué tabilé a'lala.
⁴¿Chieri ralámuli tabilé
nirámalawé mué Onorúgame,
'lige chieri tabilé 'la semáriga
ra'ichámalawé mué olagá?
Aka péchigo muecho kago
bi'neli neyúriga
'la bijchiá Onorúgame.
Suwábaga chojkégame ralámuli
napu ekí ejperé jena
wijchimoba,
sebámala napu mué ajtí iwérali
tánimia mué,
napugiti mueka 'la sébali
oláligime napurigá 'símili
nílige.

⁵'Lige pe'tá nujubapi etiáturu
ne i'púriga ilíbago alué chiní
alé re'obachi pachá chujkúgame,
napu bo'í alué gajoni alué rejte
mochígame napu osale Moisesi alué
makué nulalí rejcholi. ⁶'Lige alé
pachá re'obáchika buiníturu alué
gichao santo ánjeli napu o'kame ke
alué gichao gastigo. 'We o'tosákame
o'páchigime kéturu alué santo
ánjeli, 'lige asíriga bi'wíggame 'lige
rapame, 'lige 'órote newárigime
wasíbalaga e'yénigituru sulachipo
bo'ígime wasíbala. ⁷'Lige bilé
alué ajágame alé a'bé alué wa'lú
sía ilígichi chujkule 'yáturu alué
a'pílipi santo ánjeli bilé bejtoli
'órote newárigime bochí manígime
alué i'wilí^d ba'wila rekútume, alué
'uba ba'wila pee rekútume napu
ruwime kéréle pe alué gastigo
níligo napu ralámuli narémili nile.
Onorúgame alarigá elale, alué
Onorúgame napu nabí asimeli
ju. ⁸'Lige alé re'obachi 'ma bochí

d 15:7 E'nesi glosario «vino».

ilíbaturu molí. Alué molika ruyame nile alé asáligo alué Onorúgame wa'lú a'walí niga, 'lige tabilé 'wesi gayénaturu alé re'obachi pachami mo'yá napusí alué gichao santo ánjeli 'ma 'la sébali olasa alué gichao gastigo 'we resítiri.

Jena ruwimela Juani ruwíligo gichao santo ánjeli nulérime ko napurigá gastigárimala ralámuli cha nokame

16 'Lige ra'íchame akéturu ne alé re'obáchika pachaka, regá nulérituru alué santo ánjeli:

—Yati simawa 'emi gichao santo ánjeli 'lige go'liawa alué 'uba ba'wila alé wijchimoba, alué 'uba ba'wila alé gichao bejtólíchi manígime.

²'Lige bilé santo ánjeli go'líturu alué i'wilí ba'wila rekútume alé bejtólíchi manígime 'pákana rewagáchikana, 'lige suwábaga alué ralámuli napu ujchággame ke ye número usani sientu na bakiá liá na usani (666) 'ma wejchénaturu sa'pachí amoba, alué ralámuli napu oyérame ke re'séwili newárigime.

'Lige bijí usani santo ánjeli rokárikéturu napurigá 'pákana go'linámala alué i'wilí ba'wila rekútume.

³'Lige uché bilé santo ánjeli go'líturu alué i'wilí ba'wila alé bejtólíchi manígime, alueka alé wa'lú ba'wí ilígichi go'líturu, 'lige alué ba'wika 'ma elá gayénaturu, chókame elá napuyeri mukúgame elalá 'we enátiri 'lige re'wániga ajággame alé wa'lú ba'wí ilígichi ejperégame 'ma suwíturu. 'Lige bijí maligi santo ánjeli rokárikéturu napurigá 'pákana go'liámala alué i'wilí ba'wila rekútume.

⁴'Lige uché bilé santo ánjeli go'líturu alué i'wilí ba'wila rekútume alé bejtólíchi manígime, alueka bochígimi e'wele bakóchimi go'líwíturu 'lige bajíchimi. 'Lige alué ba'wí bochígimi bajichi manígime 'lige bakochi ename 'ma elá gayénaturu. ⁵'Lige akéturu ne bilé santo ánjeli ra'íchachi, alué santo ánjeli ba'wí repume, regá anéturu Onorúgame:

—Muérigo Onorúgame, mué napu bi'neli bi'lepi Onorúgame ju, mué napu 'yasi Onorúgame nile 'lige napu jipe Onorúgame ju, 'we 'la sébali olá mué gastigaria alué cha nokame ralámuli. ⁶Alué cha nokame ralámuli 'ma me'ale mué oyérame ralámuli 'ya ejperégame, 'lige mué nila ra'íchali beníframe ralámuli mueka, alekeri 'ma elá newákuru ba'wí napurigá alué elá bajímala, 'we 'la ju alarigá olá mué alué ralámuli.

⁷'Lige akéturu ne ra'íchame alé re'obachi pachaka anime, alé mésachika ma'chínime napu e'kósilime ke alué o'kuí, regá aniéturu:

—Mué Onorúgame Wa'lula Nulame, mueka 'la sébali olá gastigaria alué cha nokame ralámuli.

⁸'Lige uché bilé santo ánjeli go'líturu i'wilí ba'wila rekútume, alueka alé rayénalíchi amoba go'líturu alué i'wilí ba'wila rekútume, 'lige alué rayénali asíriga rajtággame rayénaturu amulí ta'mé anachárume. ⁹'Lige ralámuli 'we rajtáliga, 'we ayoga, asíriga cha aníá mochígíturu Onorúgame olagá. Abirigáchigo tabilé a'rétigo

cha noká ralámuli jena wijchimoba mochígame 'we cha nokame. Alésíko bijí bakiá santo ánjeli rokárikéturu napurigá go'liámala i'wilí ba'wila rekútume.

¹⁰Lige uché bilé santo ánjeli go'líturu alué i'wilí ba'wila rekútume alé wa'lú síachi napu chujkume ke alué chátiri ajágame napuyeri re'séwili. Alué ajágame ka pe alé asagá nuleme nile alué ralámuli bo'né gompaniérola. 'Lige 'ma chóniga ilíbatu bochígimi napu nulame ke alué chátiri ajágame. 'Lige suwábaga ralámuli alué chátiri ajágame oyérame 'ma asíruga resí nílíturu noli 'ma inalá i'kiga jágeturu o'koka. ¹¹Liko alué ralámuli asíruga chátiri ra'íchatu Onorúgame olagá, 'we ená níliga o'koka wejchagónite nayuka, abirigáchigo tabilé a'rétigo alué ralámuli cha noká. Alésíko bijí oká santo ánjeli rokárikéturu napurigá go'liámala alué i'wilí ba'wila rekútume.

¹²Lige uché bilé santo ánjeli go'líturu alué i'wilí ba'wila rekútume alé wa'lú bakochi Euprate anilichi, 'lige 'ma wakíbatu ba'wí alé bakochi ename, napurigá alé bakóchika simáromala alué e'wélala e'sélikame rey napu ejperégame nile napu rayénali ma'chíname ju.

¹³Lige etiáturu ne bakiá alawá buyame. Bilé alué alawá ma'chínaturu alué chátiri ajágame chu'álachika napuyeri wa'lú ochá, 'lige uché bilé alué alawá ma'chínaturu alué chátiri ajágame napuyeri re'séwili chu'álachika. 'Lige uché bilé

alué alawá ma'chínaturu alué napuyeri bo'á a'wégame ajágame chu'álachika, alué ajágame napuyeri bo'á a'wégame napu regá anime nile: «Neka ruwime ju napu Onorúgame ané ne'chí.» 'Lige napuyeri remó kéturu alué bakiá alawá. ¹⁴Alué alawaka pe alué u'kuchípala Remónisi alawala nile 'we semá nokame kéturu pe ralámuli 'yégime, 'lige simíbatu napubumia suwábaga alué e'sélikame rey bochígimi jena wijchimoba ejperégame napurigá nakómala. A'lige rawé Onorúgame gastigárimala alué ralámuli 'we cha nokame, alué napu ju bi'neli neyúriga Wa'lula. ¹⁵«Yati nawámala ne tabilé buwechi 'emi ne'chí», aní alué Esukristo. «'We 'la semati raweli narémala alué napu 'we 'la 'nata ajtí. Alué napu 'la mochiga ajtí o'pacha napurigá tabilé 'yeri ma'chínamala pachaka galíraleka, alueka tabilé chijúniga ma'chínamala», alarigá aní Esukristo. ¹⁶Liko alué alawá 'ma napubútu alué e'wélala e'sélikame rey bilena Armajeroni rewégichi ebreo ra'íchaga. Alésíko bijí bilé santo ánjeli rokárikéturu napurigá go'liámala alué i'wilí ba'wila rekútume.

¹⁷Lige uché bilé santo ánjeli go'líturu alué i'wilí ba'wila rekútume alé 'pami ekáralimi, 'lige bilé ra'íchali ma'chínaturu alé 'pa rewagachi ilígame re'obáchika pachaka alué wa'lú sía ilígichika, alué sía napu ajtime ju Onorúgame, regá anime kéturu alué ra'íchali: —'Ma 'la sébali júpá, pe ekipi gastigo náomala ne.

¹⁸Lige ne'wíturu, 'lige a'wágame re'óturu alé 'pa rewagachi, 'lige asíriga enáriga nokáturu gawí.

Tabilé siné aliena a'wágame nokigéturu ye gawí, pe a'lígecho.

¹⁹Alé we'ká riógichi Babilonia rewégichi bakiná neraga gajúturu alué gawí nokagá, 'lige aminami uché jarénami we'ká riógichi 'ma gajunúturuchigó suwábaga galí.

'Lige Onorúgame senibí 'la nélegá eyénale gastigárimia alué Babilonia ejperégame ralámuli, 'lige 'ma gastigárituru asíriga a'wágame.

²⁰'Lige suwábaga gawí alé nasipa ba'wichí 'ma ba'wichí jágame go'nágana bokuíturu alué gawí nokachi, 'lige suwábaga rabó 'ma gajunútu, 'lige e'wele gawítiri re'pá jágame 'ma gajunútu.

²¹'Lige asíriga e'wele rejsisi u'kútu, oká liá kilo neraga bejtégame a'pílipi rejsisi, 'lige we'ká ralámuli 'ma suwíturu alué rejsísite me'chósiga. 'Lige ralámuli 'we chátiri ra'íchali ra'íchaturu Onorúgame olagá, napugiti Onorúgame e'wele rejsisi u'kíriligame.

Jena ruwimela Juani ruwílgo napu etéligo napu'lige santo ánjeli bayérale 'mi mejká jami wakígachi

17 Alué napu gichao santo ánjeli n'lige alué bejtoli o'kame, 'lige bilé nawáturu napu ne iligé, 'lige ne'chí bayérituru regá anigá:

—Nabá napu ajtí alué mukí we'ká rió 'yuga gojchime napu ajtí alé

we'kaná bajichi amoba, ^e ²napu 'yuga okole alué e'wélala e'sélikame rey jena wijchimoba mochígame, 'lige abiena ralámuli jena wijchimoba mochígame a'chigóriga nokale alué e'wélala e'sélikame rey etega alué mukí e'néname, 'ma korúlechigó ralámuli uché jaré umugí 'yuga okókime. Nabá alé, 'lige etérimala ne chiena a'wágame gastigárimio ne alué mukí.

³'Lige neka Onorúgame Alawálate 'yáruturu napurigá simela ne santo ánjeli 'yuga. 'Liko santo ánjelika bayérituru ne'chí jami wakígachi tabilé rojégichi nibilé ba'égichi. 'Lige alemi o'tosuga ne, etiáturu ne bilé mukí bilé chátiri ajágame aségame. Asíriga chátiri kéturu alué ajágame, 'we sejtákame. 'Lige osirúgime kéturu bochígimi alué ajágame, regá anime: «Onorúgame bi'neli neyúriga Wa'lula ju, Onorúgame ralámuli buyáname alé chátiri bowechi e'yénigime», alarigá anime osirúgime kéturu. Alué osilika pe Onorúgame gawélime kéturu. 'Lige alué ajágame gichao mo'égame kéturu 'lige makué a'wégame kéturu. ⁴'Lige alué mukí 'we siyókame si'púchigame kéturu 'lige 'we sejtákame o'páchame kéturu. 'Lige alué mukí 'we semátiri we'lá ujchágame kéturu, 'órote newárigime, 'lige golókame kéturu u'kuchí rejte ajkabóligame 'we najteme 'lige 'we semati, 'lige aminami alué 'we najteme 'lige 'we semati rejte uchúkame kéturu

e 17:1 Siné kachi «mukí» aniáká pe Babilonia olagá an'ligo alué Juani, napu abé nile alé Euprate rewégichi bakó bo'ígichi. Babilonia anilíchika we'ká riógichi nile.

alué si'pucha bochígimi.^f 'Lige o'kame kéturu bilé bejtoli sekachí suwábaga chátiri tábiri ajchágame kéturu alué bejtoli napu ekí nóchiga oyame nílige alué mukí. ⁵'Lige osirúgime kéturu alué mukí gowálachi, napu ralámuli tabilé námale. Regá anime osirúgime kéturu: «Babilonia pe eyela ju alué uché jaré umugí we'ká rió 'yuga okome, 'lige alué eyela chojkile bajchá suwábaga alué chátiri nocha.» ⁶'Lige etiáturu ne alué mukí rekulí ajtigó ralámuli Onorúgame oyérame elalá bajiga, alué ralámuli napu Onorúgame nóchali nochámili nílige. Alué mukí me'ale alué ralámuli napu tabilé guwana rujsume nile Esusi oyériga. Napu'lige alué mukí etesa, láturu ne 'we majaga: «¿Chieri júché alué mukí alué chátiri ajágame aséganti?» ⁷'Lige alué santo ánjelika anéturu ne'chí:

—¿Tabilé machí mué tachiri ruwime ka alué mukí 'lige alué ajágame 'we enátiri alué gichao mo'égame 'lige makué a'wégame? Ne 'la ruwimela. ⁸Alué ajágameka napu mué etele 'yako ajágame kéturu 'lige jípeko 'ma tabilé ajágame júkuru, 'lige 'ma pe u'kabi rawé rokáré 'lékiri rejkolíchiri ma'chínimia napu 'we rojkógame ju tabilé siné sebárumé. Napu'lige ma'chínasaká, Onorúgameka ku 'légana pámalá 'ma mojánaga. 'Lige alésíko 'ma tabilé siné ajánamala alué ajágame napu eté mué. 'Lige alué ralámuli napu bijí

ejperélamala jena wijchimoba napu tabilé ujcháliru rewalá alé Onorúgame nila apélichí, alué ralámulika lámala alué ajágame etega: «¿Churigá 'la moyénaleché 'lékiri alué ajágame?» Alalámala alué ajágame etega napu ajágame nile, 'lige napu 'ma me'líliru, 'lige napu ku ajánamala. Ye ralámuli tabilé machí Onorúgame 'la machí cholamia alué ajágame wamí ku 'légana pámalá mojánaga.

⁹'We benégame nísaká 'nátaga, pe regá ju: Alué gichao mo'oka pe ruwime kérékuru alué gichao rabó napu ajtí alué mukí. 'Lige abiena ruwime kéré alué gichao e'wélala e'sélikame. ¹⁰'Lige alué maligi e'wélala 'ma suwile, 'lige bilé bijí wa'lula selígame rey ju, 'lige napu'lige alué napu bijí ajtí wa'lula selígame rey neraga mukusá, uchéchigo bilé asibámala wa'lula selígame rey neraga. 'Lige alueka pe'wera asimela wa'lula neraga. ¹¹'Lige alué ajágame 'we enátiri napu 'yako ajágame nílige napu aségame ke alué mukí, alué ajágame napu jipe 'ma tabilé bejté, alué ku asibámala pe nujubami alué uché bilela selígame rey mukusá, alué ajágame 'we enátiri 'ma siné wa'lula nílige abé 'ya, 'lige 'ma a'tabemi mojánaga pápua Onorúgamete, 'lige alésíko 'ma tabilé ajánamala.⁸

¹²'Alué makué a'waka pe ruwime kéré alué makué e'sélikame rey napu mochíbimili ju 'lilbeko, makué rió napu tabilé 'cho e'wélala

^f 17:4 Yolí ra'fchagaká «perla» anilime ju alué rejté.

^g 17:11 Pe gichao nile alué e'wélala e'sélikame, pe iligá bilé osá asibale wa'lula selígame rey neraga.

ju, 'lige napu'lige 'ma mochíbasa e'sélikame neraga pe bi'lepi 'ora nulámala a'pílipi alué makué e'sélikame. ¹³'Lige a'pílipi alué e'wélala e'sélikameka rey 'la nerámala napurigá wa'lula nímala alué ajágame 'we enátiri. ¹⁴Alué e'sélikame 'lige alué ajágame 'we enátiri alué Bo'á Ranala 'yuga nakómala, 'lige alué Bo'á Ranala neyúrimala, alué Bo'á Ranala kame bi'neli neyúriga Wa'lula jena wijchimoba. 'Lige alué Bo'á Ranala oyérame Onorúgamete bayérigame ju 'lige wanápurigame 'lige 'we 'la sébali olame ju napurigá nulá Bo'á Ranala.

¹⁵'Lige aminami regá anéturu alué santo ánjeli ne'chí:

—Alué ba'wí napu amoba ajtí alué mukí we'ká rió 'yuga gojchime, alué ba'wí pe ruwime kéré we'ká ralámuli ichúrimi gawichí ejperégame, jaré se'winátiri ra'íchame. ¹⁶'Lige alué ajágame 'lige alué makué a'wá napu eté mué aleké enátiri ajágame mo'ólachi jágame, 'we ayómala alué inílame mukí 'yuga, alué mukí we'ká rió 'yuga gojchime, 'ma bujémala o'páchala, 'lige 'ma ojtónaga uchúmala o'maka go'yá alué mukí sa'pala, 'lige 'ma e'kósimala alué mukí sa'pala rasírigame. ¹⁷Bo'né Onorúgame rekile 'nátili napurigá alué makué e'wélala e'sélikame rey 'la nerámala napurigá wa'lula nímala alué ajágame 'we enátiri napurigá alué makué e'wélala e'sélikame rey nuleme

nímala. Napu'lige 'ma wa'lula asibasa alué ajágame 'we enátiri, Onorúgame tabilé che olámala yati ka, napusí sébali olasa napu anílige Onorúgame, a'lige kulí gastigárimala alué makué e'wélala e'sélikame 'lige alué ajágame 'we enátiri. ¹⁸Alué mukí napu mué etele, alueka pe ruwime kéré bilé we'ká riógachi^h napu ju wa'lúlachi we'kaná gawichí nuleme.

Jena ruwimela Juani ruwíligo 'ma suwábaga gajúligo galí alé we'ká riógachi Babilonia anilichi

18 Pe a'lige yati uchéchigo bilé santo ánjeli etiáturu ne 'pa rewagáchikana re'kíname. Alué santo ánjeli 'la nígame kéturu lisensia napurigá nulámala. Asíriga rapame kéturu, nobi túbaga ilíbaturu 'we 'la ma'chigá bochígimi jena wijchimoba alué santo ánjeli re'kínachi. ²'Lige asíriga e'wele ra'íchaturu, regá aniéturu:

—'Ma suwábaga gajule galí alé we'ká riógichi Babilonia anilichi, alé napu 'we machirume nile. Jípeko pe alué remónisi u'kuchípala ejperé, abiena pe alué e'karúgame chátiri tábiri alawá, 'lige alué chátiri ajágame napurigá wilú, so'pichí, 'lige utugulu.ⁱ ³Suwábaga chojkégame ralámuli napu jena wijchimoba ejperé 'ma oyérale alué chátiri 'nátili alé Babilonia o'wísigime 'nátili 'lige suwábaga alué e'wélala e'sélikame rey okole umugí 'yuga tabilé a'boi ujubila,

^h 17:18 Jaré mayé Roma anilichi níligo, 'lige jaréchigo mayé Babilonia anilichi níligo.

ⁱ 18:2 Alué ralámuli israelita níríká 'we chátiri nile alué wilú, 'lige alué sopichí, 'lige alué utugulu.

'lige alué ralámuli napu nígame ju e'wele tienta, alueka 'we yati 'we nígame gayénale pe alué ralinaga napugiti alué mukí najkíligame 'we najteme.

⁴Lige uchéchigo siné akéturu ne ra'íchanti alé 'pami rewagachi napu pe Onorúgame kéréle alué ra'íchame, regá aníchaneturu:

—Suwábaga 'emi napu ekí ne'chí oyérame ju 'ma buyásiwa alé we'ká riógichi napurigá tabilé oyéramala 'emi alué chátiri 'nátili alé Babilonia o'wísigime 'nátili 'lige napurigá tabilé narémala 'emi alué gastigo napu Onorúgame julámala.

⁵Ralámuli alé we'ká riógichi mochíggame ka asírige wa'lú resitiri raweli nígame ju, 'lige Onorúgame 'we 'la machí, 'lige a'wággame gastigárimala. ⁶Ralámuli alé we'ká riógichi mochíggame asírige resí oláturu 'emi, 'emi abéchigo resí olawa. ⁷Alué ralámuli alé Babilonia ejperégame 'we nígame e'karúgame 'we gawélime nile uché jaré ralámuli olagá alekeri 'we wejpisópua, napugiti alué ralámuli regá 'nata mochíggame: «Ramueka 'we 'la nígame niru, 'lige suwábaga ralámuli nuleme niru, 'lige tabilé siné seweka mochiwa ramué, peka napurigá bilé mukí gunámakame.» ⁸Alekeri bilé rawé si'népiriga alué alé Babilonia ejperégame ralámuli wa'lú gastigo narémala, 'we suwimela ralámuli, 'we seweka mochímala, 'lige gurúlamala go'ame 'lige e'kósiwili ju suwábaga galí, napugiti Onorúgameka cha wa'lú a'walí nígame kame, alué napu nígame ju lisensia napurigá gastigárimala alué ralámuli.

⁹Napu'lige alué e'wélala e'sélikame rey jena wijchimoba mochíggame napu gompaniérola ju alué Babilonia anilichi mochíggame, napu oyérame ju alué Babilonia anilichi mochíggame, napu oyérame ju alué chátiri 'nátili alé Babilonia o'wísigime 'nátili, napu'lige etea wa'lú molochi suwábaga alué galí rajínaga 'ma nalámala 'lige 'we sewémala. ¹⁰Jena wijchimóbami panápuri mochiga o'weti jábamala majaga, alarigá gastigárichi Onorúgame alué ralámuli Babilonia mochíggame 'lige regá animela ralámuli:

—Resí ikígurubá ralámuli alé Babilonia ejperégame, alé we'ká riógichi napu ke wa'lúlachi.

'Lige yati neraga asírige wa'lú gastigo sébakuru alué ralámuli gastigárilime.

¹¹'Lige alué ralámuli e'karúgame ralineme bochígimi wijchimoba mochíggame 'ma nalámala tabilé 'wesi i'télimempá alué e'karúgame tábiri ralame alé Babilonia rewégichi ejperégame 'lige 'we seweka mochímala alakichi, ¹²alué 'oro ralineme, 'lige plata, 'lige alué rejté 'we semátiri 'lige 'we najteme, 'lige u'kuchí rejté ajkabóligame 'we najteme napu perla anilime ju yolí ra'íchaga 'lige chiní asírige jino «lino» anilime 'we najteme, 'lige alué chiní ojchilígime siyókame 'lige alué chiní sera anilime, 'lige alué chiní 'we sejtákame, 'lige igú 'we semá júkame, 'lige alué elepante ramalate newárigime, alué we'lí ramé, 'lige suwábaga tábiri igute newárigime 'lige brónsete newárigime, 'lige jíerote

newárigime, 'lige alué mármola anilime rejete newárigime. 'Ma pecha i'télimala, alekeri 'ma nalámala alué ralámuli. 'Lige suwábaga tábiri go'ame 'lige semá júkame 'ma tabilé i'télimalachigó ¹³napurigá alué kanela, 'lige alué e'karúgame tábiri 'we semá júkame go'ame ajchilime, 'lige o'kuí, 'lige ba'wí 'we semá júkame, 'lige alué i'wilí ba'wila rekútame, 'lige alué aseite gisariga go'yame, 'lige ri'ligó, 'lige ri'ligó rusurúgame, 'lige bulito, 'lige bo'á, 'lige gawétiri, 'lige kareta gawete banírilime, 'lige ralámuli ralinélime. ¹⁴'Lige alué e'karúgame ralineme ralámuli bochígimi wijchimóbami mochígame animela: —'Ma tabilé ni alué ralámuli alué e'karúgame tábiri napu 'we galeme ke a'boi, 'lige suwábaga napu nígame ke.

¹⁵Alué ralineme ralámuli bochígimi wijchimoba mochígame napu 'we nígame gayénale alué e'karúgame ralinema 'we najtegachi, bochígimi wijchimóbami mochiga o'weti jábamala 'we majaga alarigá gastigárichi Onorúgame alué ralámuli, 'lige 'we nalámala 'lige 'we sewémala, ¹⁶'lige regá animela:

—Resí ikígurubá ralámuli alé we'ká riógichi ejperégame. Alué ralámuli alé ejperégame 'we nígame kéturu o'pacha «lino» chiní 'we jino newárigime o'pachátame kéturu alué 'we semátiri o'pacha. 'Lige aminami 'we nígame kéturu o'pacha alué ojchilígime siyókame chinite newárigime. 'Lige aminami

'we nígame kéturu o'pacha sejtákame chinite newárigime 'lige o'pachátame kéturu alué o'pacha. 'Lige 'we nígame kéturu e'karúgame tábiri 'órote newárigime alué u'kuchí karena goloka e'yénilime, we'látiri 'lige e'karúgame alieti tábiri napu uneme nile alué ralámuli. 'Lige 'we nígame kéturu alué u'kuchí ajkabóligame rejte 'we najteme perla anilime. ¹⁷Resí ikígurubá, pe yati neraga 'ma suwábaga rajínakuru suwábaga alakí tábiri 'we najteme 'lige aminami suwábaga alué galítiri 'lige suwábaga tábiri napu ekí tábiri nígame ke alué ralámuli.

'Lige suwábaga alué e'wélala alué barko o'tome, suwábaga alué bárkochi e'yénigime, suwábaga alué bárkochi nóchame, 'lige suwábaga alué barko nígame napu nochárima nile alué barko enomí meka, o'weti jábamala alué molí etega, suwábaga alué galí rajame molila etega. ¹⁸'Lige animela: —¿Kochiena uché bilena jágame kápá aliena 'la semátiri galí napuyeri alé we'ká riógichi jágame galí?

¹⁹'Lige we'é bi'wígime ajchémalá a'bopi mo'ola 'we seweka, ^k'lige regá animela:

—Resí ikíkurubá ralámuli alé we'ká riógichi ejperégame, suwábaga ralámuli napu ekí nígame ke barko asírige nígame gayénale, alué bárkochi a'pagá ralinema tábiri 'lige pe'wera kachi 'ma rajínakuru suwábaga tábiri 'ma galítiri.

j 18:16 'Lige 'we nígame kéturu uché jaré u'kuchí rejte 'we najteme napu ujcheme ke alué ralámuli alué o'pacha 'lige napu ujchame ke mo'ochimi.

k 18:19 Alarigá nokame nile alué ralámuli 'we seweka mochiga.

Abiena akéturu néchigó re'pá rewagachi ra'íchame, alarigá anime:

²⁰—Suwábaga 'emi napu ekí me'líliru Onorúgame nila ra'íchali benírame kóriká, 'lige nulame kóriká Onorúgame nila nóchali, 'lige suwábaga napu me'líliru napu ruyame nile napu Onorúgame anélige napu jipe rewagachi moché, 'we ra'sálagá mochiwa napugiti Onorúgame 'ma gastigárimpa alué ralámuli Babilonia ejperégame.

²¹'Lige bilé santo ánjeli 'we a'wágame o'wínaturu bilé wa'lú rejté napuchilú alué rejté rusume, 'lige pasáturu alé wa'lú ba'wí ilígichi, 'lige tané ikiá kíbaturu alué wa'lú rejté alé ba'wichí, 'lige aniéturu alué santo ánjeli:

—Yeka ruwime kéré Onorúgame 'ma gajunamio suwábaga alué galí alé we'ká riógichi jágame 'lige 'ma tabilé siné uché jamio we'ká galí alé Babilonia rewégichi, nibilé pe bilé galí. ²²'Ma tabilé siné ma'chí animela alué arpa alemi Babilonia rewégichi, nibilé wikarame, nibilé alué baká buchame 'we semátiri 'lige alué trompeta buchame 'we semátiri, nibilé 'wesi mochímala nóchame 'we jebénigame nóchaga, nibilé ma'chí animela rusume, ²³pe chóniga ilimela rukó alemi, 'lige 'ma tabilé ma'chí animela alué rabisime napurigá nokame ke ralámuli bilé piesta newalichi, napu'lige wa'lú piesta newá newika, napugiti alué ralineme napu nile

alé we'ká riógichi alé we'ká riógichi mochígame pe chigoga e'yéname níligame 'lige sujkumuga.

²⁴Alé ejperégame ralámuli chojkila gite me'líligame we'ká ralámuli jena wijchimoba ejperégame napu Onorúgame nila ra'íchali benírame nile 'lige alué uché jaréchigó 'we 'la niraga Onorúgame oyérame ralámuli. 'Lige aminami we'ká uché jaré ralámuli me'líliru alé.

19 'Lige pe yati alué santo ánjeli suwénasa ra'icha, asírige a'wágame ra'íchame akéturu ne 'pa rewagáchika, we'ká ralámuli regá anime:

iOnorúgame júkuru ralámuli a'kabámana jáwame!

Onorúgame bi'neli Wa'lula ju, napu bi'neli neyúriga wa'lú a'walí nígame ju,

²'lige tabilé gastigáriga a'reme ju ralámuli cha nokame, alueka 'la bijchiá 'la gastigárimpe ju ralámuli tase pe a'rigá, alekeri 'ma wa'lú gastigo 'yale alué mukí

we'ká rió 'yuga gojchime,^l napugiti alué mukí chojkila níligame.

'Ma a'chigóriga nokame ju ralámuli

jena wijchimoba ejperégame.

Alué mukí chojkila gite we'ká ralámuli suwile jena wijchimoba ejperégame

Onorúgame oyérame, alekeri Onorúgame 'ma me'ale alué mukí.

^l 19:2 We'ká rió 'yuga gojchime aniáká Juani, pe ruigá anime kéréle 'we resírige ejperégame níligo alué ralámuli Babilonia ejperégame, 'we chátriri 'nátaga, cha nokagá járome, chigoga pe 'yégalí beníriga ralámuli, 'lige aminami uché jaré rió 'yuga okome níligo alué umugí tabilé 'la a'boi gunala, 'lige riótiri uché jaré umugí 'yuga okome níligo tase 'la a'boi jubila.

³Lige uchéchigo siné a'wágame ra'icháchineturu alé 'pa rewagáchika, regá:
—iBi'neli neyúriga Wa'lula ju Onorúgame! 'Lige 'ma rajáturu alué mukí 'lige wa'lú molóturu, tabilé siné a'rémala moloa.

⁴Lige alué bilé liá na naó e'wélala 'lige alué naó ajágame i'kilí chojkóbaka uchúpaturu wijchí, 'lige regá aniéturu:

—iAlarigá ju! iOnorúgame bi'neli Wa'lula ju, napu bi'neli neyúriga wa'lú a'walí nígame ju!

⁵Lige ra'íchame akéturu ne alé wa'lú sáchika napu alé nasipa ilígame ju, regá aníchaneturu:
Regá anesi alué Onorúgame ramué O'nola:
«Mué Onorúgame, mueka asírige 'la repume ju ramué.»
Alarigá anewa 'emi suwábaga napu e'wélala ju nulame 'lige pe nóchame.

Jena ruwimela Juani ruwíligo newímili ko Bo'á Ranala

⁶Lige akéturu ne ralámuli rolókame ra'íchame, pe wa'lú ba'wí 'manti kaniéturu 'we najkáturume. E'wele re'ókame ra'ichásinituru. Alué ralámuli pe regá anime ke aniéturu:

iOnorúgame bi'neli Wa'lula ju, jena wijchimoba nulame!

⁷'We 'la ganíliga mochísiga 'la kápá,
asírige 'la ganíliga ra'íchaga Onorúgame olagá,
'la Onorúgame néléa,
'máchigo sébigame piesta napurigá newímala alué Bo'á Ranala.

Alué mukí napu newímili ju 'ma 'la listo ajtí newimía.

⁸Alué mukika asírige 'la rojsákame o'pacha 'yáliru alué «lino» chinite newárigime, 'we rojsákame,
'we 'la bi'wígame napu ruwime kéré
'la bi'wígame alawégame ko alué ralámuli napu o'pachátame ju alué o'pacha.

⁹Lige alué santo ánjeli napu bejtoli o'kame ke anéturu ne'chí:
—Osibóaká napu ne ruwimela:
«Ralámuli bayérigame ka napurigá sebámala alé piéstachi napu newímala alué Esukristo, asírige 'la ra'sálagá mochí.»

'Lige aminami aniéturuchigó:
—Ye ra'íchali ju napu Onorúgame ra'íchale, tabilé 'yégalí ruwime ra'íchali.

¹⁰Liko chojkóbisiga ilíbatu ne alé o'wemi 'we 'la niraga napurigá bilé wa'lula. 'Lige alué santo ánjelika anéturu ne'chí:
—iTase chojkóbapua o'weka ne ilígichi napugiti neka pe nóchame kame Onorúgame nochálilachi pe a'chigóriga napurigá mué 'lige napurigá uché jaré 'la oyérame Onorúgame 'lige napu 'la e'wame ju napu nulale Esusi! 'Mi a'minami 'nalina 'la chojkóbaka iliboa napu ajtí Onorúgame. Alué Esukristo ra'ichálila 'we 'la gu'írime kame ralámuli. Ne ra'ichálila tabilé najté.

Jena ruwimela Juani etéligo bilé gawé rosákame ma'chínime 'pa rewagáchika

¹¹'Lige rewigá etiáturu ne i'púriga ilígame, 'lige bilé gawé rojsákame

ma'chínaturu alé rewagáchika, 'lige alué bilé rió napu alué gawé aségame ke «Sébali Olame» anélime kéturu, 'lige aminami «Tabilé Siné 'Yégili Ruwime» anélimechigó 'lige napu'lige ralámuli gastigaria 'la sébali gastigárime napuchilú gastigáritikaré, 'lige napu'lige nejkoea ta'mé rasigá iníliga nejkome nile ralámuli gastigáriga. ¹²Lige busílaka napuyeri na'í kéturu, 'lige gorona mo'kókame kéturu 'órote newárigime, 'lige bilé rewá ujchágame kéturu gorá napu pe bo'neka 'la machime nile tachiri rewalá níluga alué rewá. ¹³Lige we'lí o'páchigime kéturu 'we elégame. 'Lige alué rioka regá rewégame kéturu: «Onorúgame Ra'ichálila». ¹⁴Lige alué gawé enágichi guwánami we'ká sontalo e'yénigituru 'pa rewagachi mochígame, 'lige asíriga jino o'pacha o'páchigime kéturu «lino» anilime chiní 'we najteme 'we o'tosákame, 'we bi'wígame, 'lige gawé o'tosákame aségame kéturu. ¹⁵Lige alué rió gawé aségame chu'álachika ma'china 'siéturu asíriga olame siparina, resí olamia suwábaga we'kaná chojkégame gawichí mochígame ralámuli napu ekí mochí jena wijchimoba. 'Lige 'we a'wágame nulémala alué ralámuli tabilé majaga, bilé selate nulámala jírote newárigime. Ye rió gawé aségame 'we a'wágame re'kémala i'wilá ba'wila ma'chí pamia. Yeka ruwime ju Onorúgame 'we a'wágame gastigárimala,

Onorúgame napu bi'neli neyúriga Wa'lula ju. ¹⁶Lige alé o'páchichi 'lige gajsílachi osirúgime kéturu regá anime: «Bi'neli neyúriga Wa'lula suwábaga ralámuli me'tagá.»^m

¹⁷Lige bilé santo ánjeli etiáturu ne, alé rayénalichi iligéturu, 'lige a'wágame sináká bayéturu suwábaga wilú napu ekí i'niga oyame ju 'pami, regá anigá bayéturu:

—Jeka simasi, napurigá go'mela 'emi napu Onorúgame nejmala. ¹⁸Émika alué chátiri ralámuli sa'pala go'meli ju tabilé nirame ju Onorúgame napu e'wélala e'sélikame rey sa'pala 'lige aminami e'wélala sontalo sa'pala, 'lige aminami alué u'kuchípala sontalo sa'pala, 'lige aminami alué nakólichí o'towame gawé sa'pala 'ma alué asagá e'yénigime 'yúriga, suwábaga ralámuli sa'pala tabilé oyérame Onorúgame rekó batroni ke 'lige aminami alué batrónila 'yuga nóchame sa'pala, 'lige alué e'wele o'chéráme ralámuli sa'pala 'ma u'kuchítiri 'yúriga sa'pala go'meli ju 'emi.

¹⁹Lige etéturu ne alué ajágame 'we enátiriⁿ gichao mo'égame 'lige makué a'wégame, 'lige aminami alué e'wélala e'sélikame rey 'ma 'la 'yuga jágame alué sontalo a'boi gompaniérola alué rojsákame gawé aségame saega nakomia 'lige alué gompaniérola saega nakomia.

²⁰Lige alué enátiri ajágame 'ma cha'pirúrturu, alué gichao

m 19:16 Yolí ra'ichagaká «Rey de reyes y Señor de señores» anime chujkú.

n 19:19 E'nesi 13:1-2.

mo'égame 'lige makué a'wégame, 'ma alué 'yúriga regá anime: «Neka ruwime ju napu ané Onorúgame ne'chí», napu 'we 'la benégame ke i'kirú 'sika, na'í wijchíruga 'pa rewagáchika, napu alarigá asíruga 'la umébale ralámuli 'yegia napurigá elámala ujchilichi alué ye número usani siento na bakiá liá na usani (666) 'lige napu 'la yati chojkóbaka jábale o'wemi alé napu chujkule alué ajágame pe rejtete newárigime. 'Liko alué chátiri ajágame 'lige alué 'yégali ra'íchali ruwime 'ma na'ichí lúluru asupre rajá ilígichi abijí ajágame kachi.^o ²¹'Lige alué e'wélala e'sélikame rey 'lige alué sontalo a'boi gompaniérola napu nakómili ke alué rojsákame gawé aségame gompaniérola saega, 'ma me'líruturu alué siparínate napu ma'china 'sié alué rojsákame gawé aségame chu'álachika. 'Lige suwábaga wilú asíruga o'pasáturu, wa'lú go'áturu napusí tabilé gayena aminabi go'yá.

**Jena ruwimela Juani ruwíligo
alué Remónisi bilé mili bamí
ajcháriligo buluruga**

20 'Lige bilé santo ánjeli etiáturu ne rewigáchikana re'kíname, 'lige a'wépala o'kame kéturu yochi i'púlime alé rejkolichi i'púlime napu 'we enárikáchi ju 'we rojkógichi, 'lige abiena karena o'kame kéturu. ²'Lige alué santo ánjeli cha'píturu alué chátiri ajágame napuyeri ochá, alué chátiri ajágame pe sinowí nílige

napu jena wijchimoba asáligé 'we 'ya napu'lige newáliru ye gawí napu pe Remónisi ju napu abiena Satanasi anilime ju. 'Lige alué santo ánjeli 'ma buléturu alué chátiri ajágame napuyeri ochá bilé mili bamí ajcháturu bulugá,^p ³'lige 'ma pasáturu alé rejkolichi napu 'we enárikáchi ju 'we rojkógichi, 'lige 'ma 'yérituru yochi, 'lige 'we 'la suéruga na'chúchiga ujchéturu bilé tábiri alé yochi machinálige pala i'púligo alé yochi. Alé pasáturu napurigá tabilé aminabi 'yégamala suwábaga we'kaná chojkégame gawichí mochígame ralámuli bilé mili bamí. A'kinana bilé mili bamisá alégana rejkolichi 'we enárikáchi 'ma ku su'panáwili kéturu alué karena 'lige i'púwili kéturu napurigá ma'chínamala pe'wera.

⁴'Lige etiáturu ne e'wele sía napu mochime ju e'wélala, 'lige alé síachi mochígeturu alué e'wélala ralámuli lisensia 'yárigame napurigá nulámala. 'Lige etiáturu ne suwígame ralámuli, alué ralámuli napu me'lílriru gujtala rejpúniga Esusi oyérame kóriká 'lige aminami beníruga e'yéname kóriká Onorúgame nila ra'íchali, napu tabilé tánime nile iwérali alué ajágame gichao mo'égame napu pe newárigime nile a'chigóyeri napuyeri alué ajágame asíruga enátiri gichao mo'égame. Alué ralámuli tabilé elale napurigá ujchewa gorá nibilé sekachimi alué número usani siento na bakiá liá

^o 19:20 Asúpreka rejté ju sawarógame, 'lige napu'lige rajá asíruga rajtágame rajame ju 'lige 'we ená júkame ju.

^p 20:2 E'nesi glosario «Satanás».

na usani (666). 'Lige etiáturu ne ku ajánigo alué suwígame napu me'líliru, 'lige bilé mili bamí gu'írituru alué ralámuli ku ajánasa alué Esusi napurigá nulá Esusi. ⁵'Lige uché jaré we'ká ralámuli suwígame napu jena wijchimoba bi'tigé ichúrimi, alueka tabilé ajánaturu a'lige rawé, ajánaturu bilé mili bamí kachi. ⁶Asrígá 'la semati raweli narémala alué napu me'líliru gujtala rejpúniga napu ku ajánale napu wanápale Onorúgame napurigá 'la Onorúgame oyérame nímala napurigá Onorúgame najkí 'lige tabilé uché suwimela. Alué ralámulika Onorúgame nila nóchali nígame nímala, aminami alué Kristo nila nóchali, alakí bamí, bilé mili bamí.

**Jena ruwimela Juani ruwíligo
Onorúgame 'ma umériligo Remónisi**

⁷Napu'lige suwibasa alué bilé mili bamí, 'ma ku su'panáwili ju alué Satanasi 'lige 'ma ku ma'chínamala alé re'lé rejkolíchika 'we rojkógichi, ⁸'lige ma'chínasa 'yégimala suwábaga ralámuli jena wijchimoba ejperégame Onorúgame saíla napu Gog ejperégame ralámuli ju 'lige Magog ejperégame, 'lige asrígá we'ká sontalo napabúmala nakomia Onorúgame oyérame ralámuli saega. ⁹'Lige bochígimi wijchimoba mochígágame napuíchituru alué sontalo, 'lige nologá jábaturu napu mochíge alué ralámuli Onorúgame oyérame napu Onorúgame 'we na'temá. 'Lige Onorúgameka pasáturu na'í alé 'pa rewagáchikana, 'lige 'ma rajáturu suwábaga alué sontalo, Onorúgame

oyérame ralámuli saíla. ¹⁰'Lige alué Riablo napu alué asrígá we'ká sontalo 'yégilige, 'ma pátuturu na'ichí asupre rajá ilígachi asrígá rajtágichi, abalé napu lúluru alué enátiri ajágágame gichao mo'égame 'lige alué 'yégali ra'íchali ruwime. Alé mochímala 'we resí nilia senibí rawé 'lige rukomi.

**Jena ruwimela Juani etéligo
bilé wa'lú sía rosákame napu
Onorúgame ajtime ju**

¹¹'Lige bilé wa'lú sía rojsákame etiáturu ne, alué sía napu Onorúgame ajtime ju, 'lige alé ajtigéturu Onorúgame. 'Lige 'ma tané ikíturu ye gawí, 'lige so'pilítiri, rayénalitiri, mechátiri. ¹²'Lige etiáturu ne ralámuli suwígágame, o'chérame 'lige ejtemali, 'ma ku mochísale 'lige alé o'wemi neraga jágeturu napu iligé alué wa'lú sía, 'lige 'ma ra'laga mochíbaturu alué apeli kabika gatélime. Abiena alué uché bilé apeli ra'laga asíbaturu napu ralámuli rewala uchúkame ke, alué ralámuli napu Onorúgame 'yuga ejperélimili ke senibí alé rewagachi. 'Lige bo'né Onorúgame 'ma gastigárituru napu ekí 'we cha nokáligé napu'lige ajagá mochiga, napugiti bo'né Onorúgame ujchálígame alé apélichí napu ekí tábiri cha nokagá e'yénale alué ralámuli. 'Lige tabilé gastigáruturu alué napu 'we 'la oyérale Onorúgame. ¹³'Lige suwábaga napu ekí suwile ba'wichí 'ma buyáturu 'lige alé o'wemi neraga jábaturu napu iligé alué wa'lú sía. Aminami alué suwígágame ichúrimi bi'tígágame 'ma buiníturuchigó 'lige alé o'wemi

neraga jábaturu napu iligé alué wa'lú sía, 'lige bo'né Onorúgame gastigárituru napu ekí cha nokálige napu'lige ajagá mochiga, napugiti bo'né Onorúgame ujháligame alé apélichí napu ekí cha nokagá e'yénale alué ralámuli. 'Lige tabilé gastigárituru alué napu tabilé cha nokale napu'lige ajagá mochiga. ¹⁴'Ma tabilé suwile ralámuli, pecha i'téliga koche simámala alué suwígame. ^q ¹⁵'Lige apiépiri rió rewalá tabilé chujkusáká alé Onorúgame nila apélichí napu uchúkame ju ralámuli Onorúgame oyérame rewalá, 'liko pápili ju alé na'ichí 'we rajtágichi asupre rajachi.

**Jena ruwimela Juani
etéligo gawí nuevo**

21 'Lige etiáturu ne 'ma 'la se'wináriga ilígame rewagachi napu mochime ke so'pilí 'lige mechá 'lige rayénali. 'Lige etiáturu ne 'ma tané ikigó alué gawí bajchá ajtígame 'lige uché bilé ma'chínaturu 'we 'la se'winátiri, nuevo. 'Ma tabilé manígime kéturu wa'lú ba'wí alué gawí. ²'Lige etiáturu ne re'kínasia enágichi alé gawichí we'ká riógichi Nuevo Rusaleni anilichi, Onorúgamete julárule alué we'ká riógichi Rusaleni rewégame. Alué we'ká riógichi Rusaleni rewégame 'we 'la semátiri kéturu napuyeri bilé mukí newímili. ³'Lige asírige e'wele ra'íchame akéturu ne alé wa'lú sía ilígichi neraga. Regá aníchaneturu:
—Jípeko Onorúgame asimela ralámuli 'yuga bejtega, 'lige alué

ralámulika alué Onorúgame 'kúchila nímala. ⁴Onorúgame 'símala alué ralámuli sewélila bujea, 'lige 'ma tabilé suwimeli ju, 'lige 'ma tabilé 'wesi nalámala resí nígiga, napugiti 'ma tabilé nerúlimempá seweli, 'ma 'we se'wináriga nímala.

⁵'Lige alé síachi ajtígame napu Onorúgame ke, regá aniéturu:
—Jípesíko 'we se'wináriga nímala.
'Lige aminami anéturu ne'chí:
—'La osibóaká napu ruwimela ne napugiti 'la bijchiá kame napu ne ruwimela.

⁶'Lige regá aniéturu:
—'Ma 'la sébali olá ne. Ne júkuru napu o'wínale suwábaga nóchali 'lige ne júkuru napu gayénale suwábaga nóchali. 'Lige alué napu balama mochí, ne 'yámala alué ba'wí alé bajichi 'we semárikáchi manígime ma'chínime napurigá bajímala, 'lige tabilé tábiri goblálige. ⁷Ralámuli napu ekí umero alué Riablo, 'la 'yámala ne suwábaga napu ne 'yánili: semati raweli, 'lige alésíko 'we 'la repúmala ne alué ralámuli, 'lige 'la ne 'kúchila nímala. ⁸Suwábaga alué ralámuli napu majá ne'chí oyéraga, 'ma 'lúmala ne alé na'ichí 'we rajtágichi asupre rajachi. 'Lige alué ralámuli napu 'ma a'rale ne'chí oyeria, 'lige alué ralámuli napu apiépiri umugí 'yuga okoka e'yéname ju tabilé 'la a'boi upila, napu 'we tánime ju iwérali alué e'karúgame tábiri pe newárigime, 'lige alué napu me'agá e'yéname ju uché jaré ralámuli, 'lige alué sujkurúgame ralámuli, 'lige

q 20:14 Yolí ra'íchaga «La muerte y Hades fueron tirados en el lago de fuego.»

alué ralámuli riocho ka okome ju, suwábaga alué ralámuli 'ma 'lúmala ne alé na'ichí.

**Jena ruwimela Juani etéligo
alué Nuebo Rusaleni**

⁹Lige nawáturu bilé santo ánjeli alé ne ilígichi alué usani santo ánjeli gompaniérola, napu o'ká jage alué gichao gastigo bejtólíchi ajchagá, 'lige regá anéturu ne'chí: —Nabá, etéramala ne mué alué mukí napu newímili ju alué Bo'á Ranala 'yuga.

¹⁰Lige alué santo ánjeli o'tóturu ne'chí alawala bilena rabó 'we re'pá, 'lige alé iligá etéruturu ne rewagáchikana enágame alué gawí we'ká riógachi Rusaleni anilime gawichí we'ká riógichi napu ejperégame ju alué ralámuli 'we 'la oyérame Onorúgame. ¹¹Lige alé we'ká riógichi 'we ra'ósiga iligéturu Onorúgame a'walila gite. Ra'ósaga iligéturu napurigá bilé rejte rekóchili bi'wígame napurigá bilé bigrio. ¹²Lige alué we'ká riógichi napu re'kínasia enegé rewagáchikana, wa'lú tegótigame kéturu naó chijtógame, 'lige makué oká yógame kéturu alué tegoli, 'lige a'pílipi yochi bilé santo ánjeli iligéturu. 'Lige a'pílipi yochi osirúgime kéturu bilé rewá alué makué okaná chojkégame ralámuli israelita rewalá.^r ¹³Alé napu rayénali chíbame ke be'á be'lí bakiná yochi kéturu, 'lige alemi

neraga napu rayénali bokuíme ju alí bakiná yochi kéturuchigó, 'lige gaónaka neraga bakiná yochi kéturuchigó, 'lige gituna neraga bakiná yochi kéturuchigó. ¹⁴Makué oká rejte e'wele mochígame kéturu alué tegoli kulí chojkiálachi. 'Lige alé a'pílipi rejtechi osirúgime kéturu bilé rió rewalá, alué makué oká rió napu alué Bo'á Ranala^s 'yuga nóchame nile 'ya napu'lige bijí jena ajtígichi.

¹⁵Alué santo ánjeli napu ne 'yuga ra'icha iligé bilé tábiri 'órote newárigime o'kame kéturu napuyeri gujsí, alekete tétimia alué tegoli naó chijtógame alé we'ká riógachi noligá suweke ilígame tegoli, 'lige tétimia alé yochi.

¹⁶Alué wa'lú tegoli naó chijtógame kéturu, re'lege suweke noligá makué miná oká mili estaria kéturu (napu ju oká mili na oká siento kilómetro kéturu), 'lige o'wétiri rewiná naógana chijtochi abechigó lakí makué miná oká mili estaria kéturuchigó (napu ju oká mili na oká siento kilómetro). ¹⁷Lige bilé siento miná naosa makué miná naó chitogá (napu ju usánisa makué na naó metro) ra'lágame kéturu alué tegoli 'we re'pá ilígame. Alué napu santo ánjeli tétame nile 'lige ralámuli pe aba aluete tétame nile.

¹⁸Alué naó chijtógame tególíka, rejte jaspe anilime 'we semati alekete tegótigame kéturu, 'lige alué we'ká galíka 'órote

r 21:12 Alué makué oká ralámuli israelita, alueka Akobo 'kúchila nflekuru, rewaláká: Rubeni anilime nile bilé, 'lige bilé Simeoni, 'lige bilé Lebí, 'lige bilé Jurá, 'lige bilé Isakari, 'lige bilé Sabuloni, 'lige bilé Rani, 'lige bilé Neptalí, 'lige bilé Gari, 'lige bilé Aseri, 'lige bilé José, 'lige bilé Benjamini. E'nesi Ezequiel 48:30-34.

s 21:14 Bo'á Ranala aniáká pe Esusi anime ke anile alué Juani.

newárigime kéturu. 'Lige asíriga 'la na'tawika ma'chígime kéturu alé 'órochi napurigá ba'wí asíriga 'la ma'chígime, 'lige 'we 'la re'wame kéturu alué 'oro napurigá bigrio. ¹⁹'Lige alué makué oká i'weli rejté alé re'lege bi'tígime napu alué rejté ro'agá tegótigame ke alué wa'lú tegoli we'ká e'karúgame rejté na'chuchárigame kéturu 'we semati. Alué bajchá bo'ígime rejté jaspe anilime rejté uchúkame kéturu amoba 'we semátiri rejté. 'Lige abé nujubá bo'ígime rejteka sapiro anilime rejté uchúkame kéturu amoba 'we semátiri rejté. 'Lige abé nujubá bo'ígime rejteka ágate anilime rejté uchúkame kéturu amoba 'we semátiri rejté, 'lige abé nujubá bo'ígime rejteka meralta anilime rejté uchúkame kéturu amoba 'we semátiri rejté. ²⁰'Lige abé nujubá bo'ígime rejteka 'ónise anilime rejté uchúkame kéturu amoba 'we semátiri rejté, 'lige abé nujubá bo'ígime rejteka kornalina anilime rejté uchúkame kéturu amoba 'we semátiri rejté, 'lige abé nujubá bo'ígime rejteka krisólito anilime rejté uchúkame kéturu amoba 'we semátiri rejté, 'lige abé nujubá bo'ígime rejteka berilo anilime rejté uchúkame kéturu amoba 'we semátiri rejté, 'lige abé nujubá bo'ígime rejteka topasi anilime rejté uchúkame kéturu amoba 'we semátiri rejté, 'lige abé nujubá bo'ígime rejteka krisopasa anilime rejté uchúkame kéturu

amoba 'we semátiri rejté, 'lige abé nujubá bo'ígime rejteka jasinto anilime rejté uchúkame kéturu amoba 'we semátiri rejté, 'lige abé nujubá bo'ígime rejteka amatista anilime rejté uchúkame kéturu amoba 'we semátiri rejté. ^{t 21} Alué makué oká yochi makué oká perla kéturu. Apílipi yochi bilé rejté pérlate newárigime kéturu. 'Lige alé nasipa we'ká riógichi bilé bowé bo'ígime kéturu 'órote newárigime 'lige napuyeri bigrio kéturu.

²²'Lige tabilé 'wesi re'obá i'tégeturu alé we'ká riógichi, napugiti Onorúgame asáligame alemi alué napu bi'neli neyúriga wa'lula ju, 'lige aminami alué Bo'á Ranala napu Esukristo ju. ²³ Alé we'ká riógichi tabilé rokáré rayénali nibilé mechátiri napurigá 'la ma'chílamala napugiti bo'né Onorúgame gite 'la ra'ósiga iligame, 'lige aminami alué Bo'á Ranala gite 'la ma'chigá iligame, napugiti alemi ajtigame Onorúgame 'lige abiena alué Bo'á Ranala.

²⁴ Suwábaga we'kaná chojkégame ralámuli jena wijchimoba mochígime napu ekí Onorúgame oyérame asíriga 'la ganíliga e'yénamala alué ra'ósilite. 'Lige suwábaga e'wélala e'sélikame rey napu ekí jena wijchimoba mochímala 'lige animela:

—Onorúgame bi'neli neyúriga wa'lú a'walí nígame ju.

²⁵ Tajsiné 'yériga ilimela alé we'ká riógichi bochígimi yochi, napugiti pecha chonámempá alé we'ká riógichi. ^{u 26} 'Lige suwábaga

^{t 21:20} Ye rejteka 'we semati ju, jaré i'siyókame ju, jaré e'serákame ju, jaré u'lákame ju, jaré ojchilirígime ju.

^{u 21:25} 'We 'ya alé Rusaleni 'lige napu ekiná we'ká riógichi, napu'lige 'ma chónachi alí 'ma 'yérima nile alé bochígimi yochi alé e'wele tegoli jágichi.

we'kaná chojkégame ralámuli jena wijchimoba mochígame animela:

—Suwábaga tábiri napu ekí niga mochiru, pe Onorúgame nila kéré. ²⁷Alé we'ká riógichi tabilé sebámala alué chátiri 'nátili, nibilé mo'imela alué ralámuli 'we cha nokame. Pe alué ralámuli 'la mo'imela napu 'la uchuchárigame ju rewalá alé alué Bo'á Ranala nila apélichí.

22 'Lige alué santo ánjeli rewíruturu ne'chí wa'lú ba'wí ename, 'we bi'wígame ba'wí napu Onorúgame a'walila ju. Alué ba'wí alé wa'lú síachika ma'china iligéturu, alué sía napu alué Bo'á Ranala ajtime ju napu Onorúgame kéré. ²Alé napu bo'í alué bowé, alé we'ká riógachi nasípatu bo'ígime, alé a'naguka jágeturu alué rojá napu nabí mechachí rakeme ke. ^vAlué rojaka wa'lú a'walí nígame nile napurigá ramué bi'lepi 'nátaga mochiwa Onorúgame 'yuga. 'Lige alué rojá sawálaka asíriga 'la kéturu napurigá 'yowa alué suwábaga we'kaná chojkégame ralámuli napu ekí jena wijchimoba mochí, ³'lige pe abisibi 'ma tabilé aminabi gastigárimala Onorúgame alué ralámuli alé Rusaleni ejperégame, 'lige alué wa'lú sía alé ilimela, alué sía napu alué Bo'á Ranala ajtime ju, alué Bo'á Ranala napu Onorúgame kéré, 'lige alué ralámuli alé we'ká riógichi 'we semárikáchi ejperégame 'we 'la e'wámala napu nulámala Onorúgame, ⁴'lige alué ralámuli

'we 'la etémala Onorúgame alé o'wemi jaga, 'lige Onorúgame rewalá ujhágame níkala gorá alué ralámuli. ⁵'Ma tabilé siné chonámala alé Rusaleni we'ká riógichi, 'lige tabilé resí nílamala rayénali 'lige uché bilé tábiri rajame napurigá ma'chílamala napugiti bo'né Onorúgame gite 'la ra'ósiga ilimémpá, 'lige alué ralámuli alé mochígame senibí napuíka nulámala Onorúgame 'yuga.

Jena ruwimela Juani ruwíligo pe'wemi uché ku nawamio Esukristo

⁶'Lige regá anéturu ne'chí alué santo ánjeli:

—Ye ra'íchalika tabilé 'yégalí ruwime ju, 'we 'la semátiri ra'íchali ruwime ju. Alué Wa'lula Onorúgame napu 'we 'la ruyeme ju alué ralámuli napu ruwime ju napu ané Onorúgame, alué júlalekuru santo ánjeli napurigá etérimala alué Onorúgame nila nóchame chukimeo pe 'wemi.

⁷'Lige regá aniéturu alué Esukristo:

—'We 'la 'nátaga mochiwa. Pe 'wemi uché ku nawámala ne. Asíriga ganíliga mochímala alué ralámuli napu ekí 'la bijhígime ju ye ra'íchali napurigá osiruga chujkú jena ye apélichí, alué ra'íchali napu ruwime ju chukió jipe 'lige chukimeo pe 'wemi.

⁸Ne Juani 'we 'la etiáturu ne napu etériru ne'chí 'lige 'we 'la akéturu ne 'lige akisá ne alé a'bé

v 22:2 Jaré ralámuli aní alué rojá siné rakega makué oká chojkégame se'winati rakeme níligo. Siné kachí we'ká jáligeréko ye rojá.

alué santo ánjeli ronólachimi neraga chojkóbaka chujkíbaturu ne alué santo ánjeli, alué santo ánjeli napu etériri ne'chí chukió jena wijchimoba, 'lige regá anéturu ne: —Mueka 'la wa'lú a'walí nígame ju.

⁹'Lige alué santo ánjelika regá aniéturu:

—Tase ala'sípua 'lige tase alarigá anewa ne'chí, napugiti neka pe nóchame kame napu nulá Onorúgame, pe a'chigórige napurigá mué, 'lige napurigá alué ralámuli Onorúgame nila ra'íchali benírame ralámuli, 'lige napurigá alué ralámuli napu 'la e'wame ju napurigá aní ye osilí jena apélichí. 'La regá anewa alué Onorúgame 'we 'la oyérige: «Mué Wa'lula Onorúgame, mueka bi'neli neyúriga wa'lú a'walí nígame ju.»

¹⁰'Lige aminami regá anéturu ne'chí alué santo ánjeli:

—Tase ku kabípua ye apeli napu ruwime ju chukimeo pe 'wemi, 'lige tase ujhewa alué selá, 'máchigo amulí sébame raweli napu'lige Onorúgame sébali olámili ju napurigá aní jena ye apélichí.

¹¹Alué ralámuli napu 'we cha nokagá járome ju, alueka peba 'la nokogá járomala, 'lige alué chátiri 'nátili 'nátaga e'yéname ka, alueka pe alarigá ejtebímala, 'lige alué ralámuli 'la tabilé cha nokame ka, alueka 'la abichilubi tabilé cha nokagá e'yénasa 'la kápá, 'lige alué napu wanápurigame ju Onorúgamete napurigá nochámala

Onorúgamecho nila nóchalichi, alueka abichilubi tabilé guwana rujsusa 'la kápá.

¹²'Lige regá aniéturu Esukristo:

—'We 'la 'nátaga mochiwa, pe 'wemi uché ku nawámala ne 'lige listo nawámala ne gastigárimia alué cha nokame ralámuli napu ekí cha nokale, 'lige 'ma listo nawámala ne gu'írimia alué 'la tabilé cha nokágame ralámuli. ¹³Neka 'yasi ajtígame ju ta'chó newá ye gawí, 'lige i'libeko 'ma suwibasa ye gawí abichilubi bejtélamala ne. Neka suwábaga newáturu, alekeri gastigárimala ne alué cha nokame ralámuli 'lige aminami tabilé gastigárimala ne alué tabilé cha nokágame ralámuli.

¹⁴, 'We ganíliga mochí alué ralámuli napu 'la suérige ichome ju a'boi o'páchala^w alé we'ká riógichi mo'imea Rusaleni rewégichi, go'mea alué rojá rakala alé nasipa we'ká riógichi ilígame, Onorúgame a'walila naremia. ¹⁵'Lige alué ralámuli 'we cha nokame ka ma'chige ejtebímala, tabilé eliwa napurigá alé we'ká riógachi mo'imela, alué napu ju sujukurúgame, alué napu pe riocho ka okome ju napuíka, 'lige umugicho ka okome napuíka, 'lige apiépiri rió 'yuga okome umugí tabilé a'boi gunala 'lige alué apiépiri umugí 'yuga okome rió tase 'la a'boi jubila, 'lige aminami alué ralámuli pe me'agá e'yéname uché jaré ralámuli, 'lige alué ralámuli napu 'we tánime ju iwérali

w 22:14 A'boi o'páchala ichome aniáká pe «alué 'la sébali olame napu Onorúgame nulá», aniamé kéré.

e'karúgame tábiri pe newárigime, 'lige alué napu 'we ejobénigame ju ralámuli 'yéigá.

¹⁶ Ne Esusi júlaturu bilé santo ánjeli napurigá ruyémala suwábaga alué ra'íchali suwábaga 'emi we'kaná chojkégame Onorúgame oyérame. Neka Rabí rijimála ju, alué 'we 'ya ajtígágame, 'lige alué so'pilí ju ne napu ma'chíname ju 'paka be'á be'lí che'lachi.^x

¹⁷ 'Lige alué Onorúgame Alawala 'lige ralámuli Onorúgame oyérame, alué tárigame Onorúgamete napurigá bilé mukí tárigame, regá aní:

—Jeka nawasa 'la kápá Esusi.

'Lige ralámuli napu ekí aké ye ra'íchali napu osá ne abiena regá anisá 'la kápáchigó:

—Jeka nawasa 'la kápá Esusi.

Suwábaga ralámuli napu ekí balámime ju, jeka jsisá 'la kápá bajimia alué ba'wí napu ma'china alé wa'lú sía ilígichika tabilé tábiri gobláliga, abiena alué napu ekí bajínilime ju alué ba'wí alé wa'lú síachika ma'chínigame, jeka jsisá 'la kápá.

¹⁸ Neka Juani 'we 'la ruyé suwábaga alué ralámuli napu ekí 'la aké ye ra'íchali napu osiruga chujkú jena ye apélichí, ra'íchali napu ruwime ju chukiá jipe 'lige chukimeo pe 'wemi, regá ruyé ne: Bilé ralámuli se'wináriga ujchasa ye ra'íchali napu ne osá, Onorúgame wa'lú gastigo 'yámala, alué gastigo napu ruwí ye apélichí. ¹⁹ 'Lige bilé ralámuli bujesa ra'íchali ye apélichí chujkúgame napu ruwime ju chukió jipe 'lige chukimeo i'libékimi, Onorúgameka 'ma tabilé elímala napurigá go'mela alué rojá rakala napu ilí alé nasipa we'ká riógichi napu ju Onorúgame a'walíla, 'lige aminami 'ma tabilé elímala Onorúgame napurigá mo'imela alé we'ká riógichi Rusaleni rewégichi.

²⁰ Alué Esusi napu ruwí suwábaga ye ra'íchali, regá aní:

—Pe yati ku nawama olá ne.

'Lige ne Juánika aní:

—iAlarigá júpá, yati ku nawawa mué Wa'lula Esusi!

²¹ Esukristo 'we 'la gu'írísa 'la kápá 'emi ralámuli Onorúgame oyérame.

Pe ikí kápá ye ra'íchali. Wa'lú cheliérabá.

x 22:16 Esusi napu'lige aní «Rabí rijimála ju ne», 'lige napu'lige aní «so'pilí be'á be'lí ma'chíname» aní, pe «ralámuli buyáname alé resítiri bowechi» aníame ke anile.